

Multilateralni sporazum

Između

EUROPSKE ZAJEDNICE I NJENIH ZEMALJA ČLANICA

Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Europske zajednice i njenih zemalja članica, Republike Islanda, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Republike Islanda, Kraljevine Norveške, Srbije i Crne Gore, Rumunije, i Privremene administrativne misije Ujedinjenih naroda na Kosovu¹

O USPOSTAVI

**EUROPSKE ZAJEDNIČKE ZRAKOPLOVNE OBLASTI
(ECAA)**

---

¹ Sukladno rezoluciji 1244 UN od 10. lipnja 1999.

KRALJEVINA BELGIJA,
REPUBLIKA ČEŠKA,
KRALJEVINA DANSKA,
FEDERALNA REPUBLIKA NJEMAČKA,
REPUBLIKA ESTONIJA,
REPUBLIKA GRČKA,
KRALJEVINA ŠPANJOLSKA ,
REPUBLIKA FRANCUSKA,
IRSKA,
REPUBLIKA ITALIJA,
REPUBLIKA CIPAR,
REPUBLIKA LATVIJA,
REPUBLIKA LITVANIJA,
VELIKO VOJVODSTVO LUKSEMBURG,
REPUBLIKA MAĐARSKA,
REPUBLIKA MALTA,
KRALJEVINA NIZOZEMSKA,
REPUBLIKA AUSTRIJA,
REPUBLIKA POLJSKA,
REPUBLIKA PORTUGAL,
REPUBLIKA SLOVENIJA,
REPUBLIKA SLOVAČKA,
REPUBLIKA FINSKA,
KRALJEVINA ŠVEDSKA,
UJEDINJENO KRALJEVSTVO VELIKE BRITANIJE I SJEVERNE IRSKE,
dalje u tekstu "zemlje članice EZ", i
EUROPSKA ZAJEDNICA, dalje u tekstu "Zajednica" ili "Europska zajednica", i
REPUBLIKA ALBANIJA,
BOSNA I HERCEGOVINA,
REPUBLIKA BUGARSKA,
REPUBLIKA HRVATSKA,,
BIVŠA JUGOSLOVENSKA REPUBLIKA MAKEDONIJA,
REPUBLIKA ISLAND
KRALJEVINA NORVEŠKA,
SRBIJA I CRNA GORA,
RUMUNIJA, i
PRIVREMENA ADMINISTRACIJA UJEDINJENIH NARODA NA KOSOVU,
sve gore navedene dalje u tekstu "zajedno ugovorne stranke"

Ugovorne stranke

PRIZNAJUĆI jedinstveni karakter međunarodnog civilnog zrakoplovstva i želeći da stvore europsku zajedničku zrakoplovnu oblast (ECAA) zasnovanu na zajedničkom pristupu tržištima zračnog prometa ugovornih stranki i slobodi osnivanja, sa istovjetnim uvjetima konkurencije i poštivanjem istih pravila – uključujući područja sigurnosti letenja, sigurnosti, upravljanja zračnim prometom, socijalnoj harmonizaciji i zaštiti okoliša;

SMATRAJUĆI da će se pravila koja se odnose na ECAA primjenjivati na multilateralanoj osnovi unutar ECAA a da stoga u tom smislu treba izraditi specifična pravila;

PRIHVATAJUĆI da je prikladno da se ta ECAA pravila zasnivaju na relevantnim zakonskim propisima koji su na snazi u Europskoj zajednici, kao što je dato u Aneksu I uz ovaj Sporazum, bez utjecaja na ona sadržana u Ugovoru o EZ;

PRIZNAJUĆI da potpuno postupanje po ECAA pravilima daje pravo ugovornim strankama da koriste ECAA beneficije, uključujući pristup tržištu;

IMAJUĆI NA UMU da se potpuno postupanje po ECAA pravilima, uključujući potpuni pristup tržištu, ne može postići jednim potezom, već više sredstvima tranzicije što će biti olakšano poglavitim rješenjima sa ograničenim trajanjem;

NAGLAŠAVAJUĆI da će, kad je to potrebno po prijelaznim odredbama, pravila vezana za pristup zračnih prijevoznika tržištu isključivati ograničenja na frekvencije, kapacitet, zračne rute, tipove zrakoplova ili slična ograničenja koja postoje po bilateralnim sporazumima ili rješenjima o zračnom prometu, i da od zračnih prijevoznika neće biti traženo da sklapaju komercijalne sporazume ili slična rješenja kao uvjet za pristup tržištu;

NAGLAŠAVAJUĆI da se sa zračnim prijevoznicima treba postupati na nediskriminirajući način kad se radi o njihovom pristupu infrastrukturi zračnog prometa posebice kad je ta infrastruktura ograničena;

IMAJUĆI NA UMU da ugovori o udruživanju kao stvar principa određuju da će se, sa nakanom da se osigura iskoordiniran razvitak i postupna liberalizacija prometa između datih strana prilagodjenih recipročnim komercijalnim potrebama, poglaviti ugovori baviti uvjetima međusobnog pristupa tržištu u zračnom prometu;

IMAJUĆI NA UMU želju svake udružene stranke da usklade svoje zakone iz oblasti zračnog prometa i uz njih vezanih pitanja sa zakonima Europske zajednice, uključno sa odnosom prema budućem razvitku legislative unutar Zajednice;

SHVATAJUĆI važnost tehničke pomoći sa ovog stanovišta,

PRIZNAJUĆI da Sporazum o europskoj ekonomskoj oblasti mora i dalje upravljati odnosima između Zajednice i zemalja članica EZ i Norveške i Islanda;

ŽELEĆI omogućiti naknadno proširenje europske zajedničke zrakoplovne oblasti,

PODSJEĆAJUĆI na pregovore između Europske zajednice i udruženih stranki sa ciljem zaključenja sporazuma o određenim aspektima zračnih usluga (*Agreements on Certain Aspects of Air Services*) koji će uskladiti bilateralne sporazume o pružanju zračnih usluga između država članica Evropske zajednice i udruženih stranki sa pravom Europske zajednice

SU SE DOGOVORILE KAKO SLIJEDI:

Ciljevi i principi

Članak 1

1. Cilj ovog Sporazuma je stvaranje europske zajedničke zrakoplovne oblasti, u daljnjem tekstu nazvane ECAA. ECAA će se zasnivati na slobodnom pristupu tržištu, slobodi osnutka, istovjetnim uvjetima konkurencije i zajedničkim pravilima – uključujući ona u oblasti sigurnosti letenja (*safety*), sigurnosti (*security*), upravljanja zračnim prometom i zaštiti okoliša. U tu svrhu ovaj Sporazum postavlja pravila primjenjiva medju ugovornim strankama po uvjetima datim u daljnjem tekstu. Ova pravila uključuju odredbe date u zakonskim propisima navedenim u aneksu I.
2. Odredbe ovog Sporazuma primjenivat će se u onoj mjeri u kojoj se odnose na zračni promet ili na neko od povezanih pitanja navedenih u aneksu I.
3. Ovaj Sporazum se sastoji od niza članaka, koji određuju opće funkcioniranje ECAA (glavni Sporazum), niza aneksa, od kojih aneks I sadrži zakonske propise Zajednice primjenjive medju ugovornim strankama unutar glavnog Sporazuma, i niz protokola, od kojih bar jedan za svaku udruženu stranu stranu utvrđuje prijelazna rješenja koja će se primjenjivati na nju;

Članak 2

1. U ovom Sporazumu:
  - a) termin 'sporazum' znači glavni Sporazum, njegovi aneksi, dokumenti spomenuti u aneksu I kao i njegovi protokoli;
  - b) termin 'udružena stranka' znači Republika Albanija, Bosna i Hercegovina, Republika Bugarska, Republika Hrvatska, BJR Makedonija, Rumunija, Srbija i Crna Gora, koje su postale stranke u ovom Sporazumu, ili bilo koja druga država ili tijelo koja će postati strana u ovom Sporazumu prema članku 32.
  - c) Dodatna 'udružena stranka' je UNMIK što označava Privremenu administrativnu misiju Ujedinjenih naroda na Kosovu sukladno rezoluciji UN Vijeća sigurnosti br. 1244 od 10. lipnja 1999. godine
  - d) termin 'ugovorna stranka' znači, kad se tiče Zajednice i zemalja članica EZ, Zajednicu i zemlje članice EZ, ili Zajednicu, ili zemlje članice EZ. Značenje koje se daje ovom izrazu se u svakom slučaju izvodi iz relevantnih odredbi ovog Sporazuma i iz pojedinačnih mjerodavnosti Zajednice i zemalja članica EZ kako one proizilaze iz EZ ugovora;
  - e) termin 'ECAA partner' znači udružena stranka, Norveška ili Island;
  - f) termin 'EZ ugovor' znači Ugovor o osnutku Europske zajednice;
  - g) termin 'EEA sporazum' znači Sporazum o europskoj ekonomskoj oblasti i njegove protokole i anekse potpisane 02. svibnja 1992. godine u kome su stranke Europska zajednica, njene države članice, Island, Lihtenštajn i Norveška;
  - h) termin 'sporazum o udruživanju' znači svaki od takvih sporazuma kojim se vrši udruživanje izmedju Europske zajednice, ili izmedju Europske zajednice i njenih država članica s jedne strane i date udružene stranke s druge;
  - i) termin 'ECAA zrakoplovni prijevoznik' znači zrakoplovnih prijevoznika, koji je dobio dozvolu na način odredjen ovim Sporazumom sukladno odredbama relevantnih akata navedenih u aneksu I.
  - j) termin "mjerodavna vlast civilnog zrakoplovstva (*Authority*)" znači vladina agencija ili tijelo koje ima zakonsko pravo da procjenjuje uskladenost i nadzire prodaju proizvoda ili usluga ili dozvola koje su u mjerodavnosti ugovorne stranke i koje može nametnuti provodjenje aktivnosti

da bi osiguralo da proizvodi ili usluge koji se prodaju unutar njegove mjerodavnosti udovoljavaju zakonskim propisima;

- k) termin "konvencija" znači Konvenciju o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, koja je otvorena za potpisivanje 7. prosinca 1944., i njene dopune i anekse;
  - l) termin "SESAR" znači tehnička implementacija jedinstvenog europskog neba koja osigurava koordiniran, sinhroniziran razvoj i lociranje novih generacija ATM sistema;
  - m) "ATM glavni plan (*Master Plan*)" znači polazna točka SESARa.
  - n) Termin 'EZ država članica' znači država članica Europske zajednice.
2. Uporaba termina "zemlja", "državljanin", "državljeni" ili "teritorij" ne prejudicira status svake ugovorne stranke po međunarodnom pravu.

Članak 3

Primjenjive odredbe dokumenata spomenutih ili sadržanih ili u Aneksu I ovog Sporazuma, izmijenjene sukladno Aneksu II ovog Sporazuma, ili u odlukama Zajedničkog komiteta bit će obvezujuće za ugovorne stranke i bit će ili će postati dio njihovih internih pravnih poslovnika na slijedeći način:

- a) jedan dokument koji odgovara EZ propisu postat će dio internih pravnih poslovnika ugovornih stranki,
- b) jedan dokument koji odgovara EZ direktivi ostavit će mjerodavnim tijelima ugovornih stranki izbor oblika i metoda primjene.

Članak 4

Ugovorne stranke će poduzeti sve odgovarajuće mjere, opće ili poglavite da osiguraju izvršavanje obveza koje nastaju po ovom Sporazumu i uzdržat će se od svake mjere koja bi mogla ugroziti postizanje ciljeva ovog Sporazuma.

Članak 5

Odredbe ovog Sporazuma neće utjecati na odnose između ugovornih stranki EEA sporazuma.

Nediskriminiranje

Članak 6

Unutar ovog Sporazuma, i bez utjecaja na bilo koju odredbu sadržanu u njemu, svako diskriminiranje na temelju državljanstva bit će zabranjena.

Pravo osnutka

Članak 7

Unutar obujma i uvjeta iz ovog Sporazuma a bez utjecaja na odredbe relevantnih dokumenata navedenih u aneksu 1, neće postojati ograničenja za slobodu osnutka za državljanje država članica EZ ili nekog ECAA partnera na teritoriju bilo koje od njih.

Sloboda osnutka uključivat će pravo na poduzimanje i bavljenje aktivnostima kao samozaposlene osobe i za osnutak i rukovođenje poduzećima, poglavito kompanijama ili firmima po uvjetima određenim zakonom za

državljanje države gdje se takav osnutak vrši. To će se također primjenjivati na osnutak agencija, ogranaka ili filijala od strane državljana države članice EZ ili ECAA partnera osnovanih u bilo kojoj od njih.

Članak 8

1. Unutar ovog Sporazuma, a bez utjecaja na odredbe relevantnih dokumenata navedenih u aneksu 1, sa kompanijama ili firmama konstituiranim ili organiziranim sukladno zakonu jedne države članice EZ ili ECAA partnera, a koje su registrirale svoje glavno sjedište unutar ECAA, postupat će se na istovjetan način kao sa osobama rođenim kao državljani država članica EZ ili ECAA partnera.
2. Termin 'kompanije ili firme' znači kompanije ili firme osnovane po građanskom ili privrednom pravu, uključujući kooperativna društva i druge pravne osobe koja se upravljaju po privatnom ili javnom pravu, izuzev onih koje su nekomercijalne.

Članak 9

1. Odredbe članka 7. i 8. se neće primjenjivati na aktivnosti koje su na teritoriju bilo koje od ugovornih stranki povezane, makar i povremeno, sa vršenjem zvanične vlasti.
2. Odredbe članka 7. i 8. i mjere poduzete u njihovom provođenju neće imati utjecaja na primjenu odredbi datih u zakonu, propisu ili administrativnoj aktivnosti koje određuju poglavit tretman za strane državljane na temelju javnog poretka, javne sigurnosti i zdravlja.

Članak 10

1. Bez utjecaja na povoljnije odredbe u postojećim sporazumima a unutar ovog Sporazuma, ugovorne stranke će ukinuti kvantitativna ograničenja i mjere koje imaju istovjetan efekat na prijenos opreme, sredstava, rezervnih dijelova i drugih uređaja kad su potrebni ECAA zrakoplovnom prijevozniku za nastavak pružanja usluga zračnog prometa po uvjetima predviđenim ovim Sporazumom.
2. Ova obveza neće spriječiti ugovorne stranke da zabrane ili nametnu ograničenja na takve transfere ako je to opravdano na temelju javne politike i javne sigurnosti, zaštite zdravlja i života ljudi, životinja ili biljaka. Takve zabrane i ograničenja neće međutim predstavljati sredstva za samovoljno diskriminiranje ili prerušen način ograničenja trgovine između ugovornih stranka.

Zrakoplovna sigurnost

Članak 11

1. Ugovorne stranke uspostaviti će odgovarajuća sredstva da bi osigurali da će zrakoplovi registrirani u jednoj ugovornoj stranki, kada slijeću u zrakoplovne luke u drugoj ugovornoj stranki, udovoljavati međunarodnim standardima za sigurnost letenja ustanovljenim sukladno sa Konvenciji, i da će biti podložni inspekcijama na platformi (*ramp inspections*) koje će ovlašteni predstavnici druge ugovorne stranke izvršiti u zrakoplovu i oko zrakoplova da bi provjerili i valjanost dokumenata zrakoplova i dokumenata posade i očigledno stanje zrakoplova i njegove opreme.
2. Neka od ugovornih stranki u bilo koje vrijeme može zatražiti konzultacije vezane za standarde sigurnosti letenja koje održava druga ugovorna stranka u onim oblastima koje nisu pokrivene dokumentima navedenim u aneksu I ovog Sporazuma.
3. Ništa u ovom Sporazumu neće biti tumačeno tako da ograničava ovlašćenje mjerodavnog tijela ugovorne stranke da poduzme sve odgovarajuće i hitno potrebne mjere kad god utvrdi da proizvod ili usluga mogu:
  - i. ne ispunjavati minimalne standarde koji mogu biti uspostavljeni sukladno Konvenciji, ili
  - ii. kad postoji ozbiljna zabrinutost – nastala na temelju nalaza inspekcije iz stavka 1 da zrakoplov ili operacija zrakoplova ne udovoljavaju minimalnim standardima ustanovljenim sukladno Konvenciji, ili

- iii. izazvati ozbiljnu zabrinutost da ne postoji efektivno održavanje i provedba minimalnih standarda utvrđenih sukladno Konvenciji.
4. Kad mjerodavna civilna zrakoplovna vlast poduzme aktivnost iz stavka 3, ona će odmah obavijestiti mjerodavne civilne zrakoplovne vlasti drugih ugovornih stranka o poduzimanju aktivnosti i navesti razloge za svoju aktivnost.
5. Kad mjere primjenjene u stavku 4 ne prestanu mada je razlog za njihovo poduzimanje prestao da postoji, bilo koja ugovorna stranka može iznijeti stvar na Zajednički komitet.
6. Data ugovorna stranka će o svim izmjenama domaćeg zakona, u svezi sa statusom mjerodavne civilne zrakoplovne vlasti, obavijestiti druge ugovorne stranke.

Zrakoplovna bezbjednost

Članak 12

1. Da bi zaštitile civilno zrakoplovstvo protiv akata nezakonitog ometanja, ugovorne stranke osigurat će da se u svim zračnim lukama koje se nalaze na njihovom teritoriju primjenjuju zajednički temeljni standardi i mehanizmi za praćenje udovoljavanja odredbama o sigurnosti zrakoplovstva koje su sadržane u aneksu I ovog Sporazuma.
2. Ugovorne stranke će na zahtjev jedna drugoj pružiti svu neophodnu pomoć da bi spriječile akte nezakonite otmice civilnih zrakoplova i druge nezakonite akte protiv sigurnosti letenja takvih zrakoplova, njihovih putnika i posade, zračnih luka i objekata zračne plovidbe i bilo koju drugu prijetnju po sigurnost civilnog zrakoplovstva.
3. Kad se desi incident ili kad postoji prijetnja nezakonite otmice civilnog zrakoplova ili neki drugi čin protiv sigurnosti takvih zrakoplova, njihovih putnika i posade, zračnih luka ili objekata zračne plovidbe, ugovorne stranke će pomoći jedna drugoj olakšavajući komunikaciju i poduzimanjem drugih odgovarajućih mjera namjenjenih za brzo i sigurno okončanje takvog incidenta ili prijetnje.
4. Sukladno relevantnim zakonskim propisima Europske zajednice, navedenim u aneksu I ovog Sporazuma, udružena stranka može biti podvrgnuta inspekciji Europskog povjerenstva i od nje može biti traženo da učestvuje u inspekcijama Europskog povjerenstva u drugim ugovornim strankama.

Upravljanje zračnim prometom

Članak 13

1. Ugovorne stranke će suradivati u polju upravljanja zračnim prometom sa namjerom proširenja jedinstvenog europskog neba na ECAA da bi se unaprijedili postojeći standardi sigurnosti letenja i sveukupna efikasnost standarda općeg zračnog prometa u Europi, da bi se najoptimalnije koristili kapaciteti i minimizirala kašnjenja.
2. Sa ciljem da se olakša primjena zakonskih propisa o jedinstvenom europskom nebu na njihovom teritoriju,
  - Udružene stranke će, unutar svoje mjerodavnosti, čim to bude moguće poduzeti neophodne mjere da prilagode svoje institucionalne strukture za upravljanje zračnim prometom jedinstvenom europskom nebu, poglavito određivanjem ili uspostavom odgovarajućih nadzornih tijela koja će bar funkcionalno biti neovisna od pružalaca usluga (*provajdera*) zračne navigacije.
  - Europska zajednica će uključiti udružene stranke u svaku operativnu inicijativu na polju usluga zračne navigacije, zračnog prostora i medjuoperativnosti koja proistekne iz inicijative jedinstvenog europskog neba, poglavito na ranom pokretanju napora relevantnih ugovornih stranki na uspostavi funkcionalnih zračnih blokova.

3. Europska zajednica će se pobrinuti da udružene stranke budu potpuno povezane sa razvitkom master plana Upravljanja zračnim prometom (ATM) unutar SESAR programa Povjerenstva.

Konkurencija

Članak 14

1. Unutar ovog Sporazuma primjenjivat će se odredbe sadržane u aneksu III. Kad su pravila o konkurenciji i državnoj pomoći uključena kroz druga rješenja između dvije ili više ugovornih stranki, ta pravila će se primjenjivati između tih stranki.
2. Članci 15, 16 i 17 se neće primjenjivati u odnosu na odredbe aneksa III.

Provedba

Članak 15

1. Bez utjecaja na stavke 2 i 3 ovog članka, svaka ugovorna stranka će osigurati da se može pred domaćim sudom pozvati na prava koja dobije na temelju ovog Sporazuma, a poglavito na temelju dokumenata navedenih u aneksu I.
2. U slučajevima, koji mogu utjecati na dobijanje ovlasti po ovom Sporazumu za postojeće ili potencijalne zračne službe, institucije Europske zajednice imat će ovlasti koja su im data prema odredbama dokumenata spomenutih ili sadržanih u aneksu I ovog Sporazuma.
3. Sva pitanja vezana za legalnost odluka koje donesu institucije Europske zajednice po ovom Sporazumu, poglavito kad se radi o pravilima konkurencije kao i po dokumentima navedenim u aneksu I bit će u isključivoj mjerodavnosti Suda pravde Europskih zajednica, nadalje u tekstu «**Sud pravde**» .

Tumačenje

Članak 16

1. Ukoliko su odredbe ovog pravilnika i odredbe navedene u aneksu I u suštini identične sa odgovarajućim pravilima Ugovora o EZ i dokumenata usvojenih u provođenju Ugovora o EC, te odredbe će u svojoj primjeni i provedbi biti tumačene sukladno sa relevantnim presudama i odlukama Suda pravde i Evropskog povjerenstva donesenim prije datuma potpisivanja ovog Sporazuma. Drugim ugovornim strankama bit će prenešene presude i odluke donesene nakon datuma potpisivanja ovog Sporazuma. Da bi se osiguralo ispravno funkcioniranje ovog Sporazuma, na zahtjev jedne ugovorne stranke o implikacijama takvih kasnijih presuda i odluka odlučivat će se na Zajedničkom komitetu. Postojeća tumačenja bit će dostavljena ECAA partnerima prije datuma potpisivanja ovog Sporazuma. Odluke koje donese Zajednički komitet po ovoj proceduri bit će sukladno sa sudskom praksom (*case law*) Suda pravde.
2. Kad se pitanje tumačenja ovog Sporazuma, odredbi dokumenata navedenih u aneksu I ili dokumenta usvojenih pri njihovom provođenju u suštini identično odgovarajućem pravilu EZ ugovora i dokumentima usvojenim prema tom Ugovoru o EZ, pojavi u slučaju pred sudom ili tribunalom ECAA partnera, sud ili tribunal, ako smatra da je to neophodno za donošenje presude u skladu sa aneskom (IV) moli Sud pravde da donese odluku po tom pitanju. ECAA partner može odlukom sukladno aneksu (IV) predvidjeti u kom obujmu i po kojim modalitetima će njeni sudovi i tribunali primjenjivati ovu odredbu. Depozitar (*generalni tajnik Vijeća Evrope*) i Sud pravde bit će obaviješteni o takvoj odluci. Depozitar će obavijestiti druge ugovorne stranke.
3. Kad se, sukladno odredbama gornjeg stavka, sud ugovorne stranke po čijoj odluci prema domaćem zakonu nema pravnog lijeka, ne može pozvati na Sud pravde, svaka presuda takvog suda će od strane ugovorne stranke biti prenešena Zajedničkom komitetu koji će djelovati tako da očuva jedinstveno

tumačenje ovog Sporazuma. Ako u roku od dva mjeseca nakon što mu se dostavi razlika u sudskoj praksi između Suda pravde Europskih zajednica i presude suda ugovorne stranke, Zajednički komitet ne uspije da očuva jedinstveno tumačenje Sporazuma mogu se primjenjivati procedure date u članku 20.

Novi zakonski propisi

Članak 17

1. Ovaj Sporazum neće utjecati na pravo svake od ugovornih stranki da, pod uvjetom da se pridržava principa nediskriminiranja i odredbi ovog članka i članka 18, stav 4, jednostrano usvoji nove zakonske propise ili izmjeni svoje postojeće propise u polju zračnog prometa ili u povezanim oblastima spomenutim u aneksu I. Udružene stranke neće usvajati takve propise osim ako je to sukladno ovim Sporazumom.
2. Čim ugovorna stranka usvoji nove propise ili izmjene postojećih zakonskih propisa, ona će obavijestiti druge ugovorne stranke putem Zajedničkog komiteta najkasnije u roku od mjesec dana od usvajanja. Na zahtjev bilo koje od ugovornih stranki, Zajednički komitet će u roku od dva mjeseca nakon toga obaviti razmjenu mišljenja o implikacijama takve izmjene na pravilno funkcioniranje ovog Sporazuma.
3. Zajednički komitet će:
  - ili usvojiti odluku o reviziji aneksa I ovog Sporazuma tako da u sebe uključi, ako je neophodno na bazi reciprociteta, novi zakonski propis ili datu izmjenu, ili
  - usvojiti odluku u smislu da se smatra da su novi zakonski propisi ili date izmjene sukladno sa ovim Sporazumom, ili
  - odlučiti o bilo kojim drugim mjerama da osigura ispravno funkcioniranje Sporazuma.
4. Kad se radi o zakonskim propisima koji su usvojeni između potpisivanja ovog Sporazuma i njegovog stupanja na snagu, a o kojima su druge ugovorne stranke obaviještene, za datum slanja smatrat će se datum na koji je informacija primljena. Datum na koji će Zajednički komitet donijeti odluku ne može biti prije (šezdeset) dana nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma.

Zajednički komitet

Članak 18

1. Ovim se osniva Zajednički komitet koji će biti mjerodavan za izvršenje ovog Sporazuma i koji će osigurati njegovu ispravnu provedbu, bez utjecaja na članke 15(2) i (3) i članke 21 i 22. U tu svrhu on će davati preporuke i donositi odluke u slučajevima određenim ovim Sporazumom. Ugovorne stranke će provoditi odluke Zajedničkog komiteta sukladno svojim vlastitim pravilima.
2. Zajednički komitet će se sastojati od predstavnika ugovornih stranki.
3. Zajednički komitet će djelovati jednoglasno. Međutim, Zajednički komitet može odlučiti da za određene specifične slučajeve odredi proceduru glasanja većinom.
4. U svrhu ispravne provedbe ovog Sporazuma, ugovorne stranke razmjenjivat će informacije, *inter alia* o novim zakonskim propisima ili donešenim odlukama relevantnim za ovaj Sporazum, i na zahtjev bilo koje stranke održat će konzultacije unutar Zajedničkog komiteta, uključujući i o socijalnim pitanjima.
5. Zajednički komitet usvojit će svoj vlastiti poslovnik.

6. Zajedničkim komitetom će naizmjenice predsjedavati ECAA partner ili Europska zajednica i njene zemlje sukladno rješenjima koja će biti data u poslovniku.²
7. Predsjedavajući Zajedničkog komiteta će zakazivati sastanke Komiteta bar jednom godišnje da bi se analiziralo opće funkcioniranje ovog Sporazuma i kad god to okolnosti zahtijevaju, na zahtjev ugovorne stranke. Zajednički komitet će stalno razmatrati razvoj sudske prakse (*case law*) Suda pravde Europskih zajednica. U tu svrhu će Europska zajednica dostavljati ECAA partnerima sve presude Suda relevantne za funkcioniranje ovog Sporazuma. Zajednički komitet će djelovati u roku od tri mjeseca tako da očuva jedinstveno tumačenje ovog Sporazuma.
8. Zajednički komitet može odlučiti da osnuje bilo koju radnu grupu koja će mu pomagati u izvršavanju njegovih dužnosti.

Članak 19

1. Odluka Zajedničkog komiteta bit će obvezujuća za ugovorne stranke. Kad kod odluka Zajedničkog komiteta sadrži zahtjev da ugovorna stranka poduzme neku aktivnost, data stranka će poduzeti neophodne mjere i o tome obavijestiti Zajednički komitet.
2. Odluke Zajedničkog komiteta će se objavljivati u službenim glasnicima Evropske unije i ECAA partnera u ovom Sporazumu. Svaka odluka će navoditi datum od kojeg je ugovorne stranke primjenjuju kao i sve druge informacije koje se mogu ticati ekonomskih operatora.

Rješavanje sporova

Članak 20

1. Zajednica, djelujući sama ili zajedno sa zemljama članicama EZ, ili ECAA partnerom može pred Zajednički komitet iznijeti sporno pitanje koje se tiče primjene ili tumačenja ovog Sporazuma, osim u slučajevima gdje su posebne procedure određene u ovom Sporazumu.
2. Kad se pred Zajednički komitet iznese spor iz stavka 1, odmah će se održati konzultacije između stranki u sporu. U slučajevima gdje Europska zajednica nije stranka u sporu, jedna od tih stranki može pozvati na konzultacije predstavnika Europske zajednice. Stranke u sporu mogu sačiniti prijedlog rješenja koje će odmah biti dostavljeno Zajedničkom komitetu. Odluke Zajedničkog komiteta donešene po ovoj proceduri poštovat će sudsku praksu Suda pravde.
3. Ako u roku od četiri mjeseca nakon što se pred njega iznese pitanje Zajednički komitet ne uspije donijeti odluku kojom se spor razrješava, stranke u sporu mogu uputiti spor Sudu pravde čija će odluka po tom pitanju biti konačna i obvezujuća. Modaliteti po kojima takve molbe mogu biti napravljene kod Suda pravde Europskih zajednica su određeni u aneksu IV.
4. Ako Zajednički komitet u roku od četiri mjeseca ne donese odluku po pitanju koje mu je upućeno, ugovorne stranke mogu poduzeti odgovarajuće zaštitne mjere sukladno člancima (21 i 22) ovog Sporazuma na razdoblje koji neće biti duži od šest mjeseci. Nakon tog razdoblja svaka od ugovornih stranki može otkazati Sporazum što odmah stupa na snagu.
Ugovorna strana neće poduzimati zaštitne mjere po pitanju koje je sukladno ovom Sporazumu upućeno Sudu pravde, osim u slučajevima definiranim u članku (11 (3), ili sukladno mehanizmima predviđenim pojedinačnim dokumentima navedenim u aneksu I.

---

² Slijedeća zajednička izjava Povjerenstva, Vijeća i predstavnika zemalja članica koje se sastaju unutar Vijeća bit će unijeta u zapisnik Vijeća: "Kada, sukladno članku 18(6) ovog Sporazuma, Europska zajednica i njene države članice predsjedavaju Zajedničkim komitetom, predsjedavanje će vršiti Povjerenstvo ili predsjedništvo Vijeća."

Zaštitne mjere

Članak 21

Bez utjecaja na članak (11(3)) i procjene u oblasti sigurnosti letenja i sigurnosti spomenute u protokolima uz ovaj sporazum, Zaštitne mjere će, kad se radi o njihovom obujmu i trajanju, biti ograničene na ono što je sasvim neophodno da bi se popravila situacija. Prioritet će biti dat takvim mjerama koje će najmanje ometati funkcioniranje ovog Sporazuma.

Članak 22

1. Ugovorna stranka koja namjerava poduzeti zaštitne mjere će preko Zajedničkog komiteta obavijestiti druge ugovorne stranke i osigurat će sve relevantne informacije.
2. Date ugovorne stranke će na Zajedničkom komitetu odmah otpočeti konzultacije sa nakanom da nadju zajednički prihvatljivo rješenje.
3. Bez utjecaja na članak (11(3)), data ugovorna stranka ne može poduzeti zaštitne mjere dok ne istekne jedan mjesec dana od dana dostavljanja obavijesti iz stavka 1, osim u slučaju da je procedura konzultacija iz stavka 2 okončana prije isteka navedenog roka.
4. Data ugovorna stranka će bez odlaganja obavijestiti Zajednički komitet o poduzetim mjerama i dostavit će se sve relevantne informacije.

Odavanje informacija

Članak 23

Od predstavnika, izaslanika i stručnjaka ugovornih stranki, kao i od zvaničnika i drugih dijelatnika koji rade po ovom Sporazumu tražit će da, čak i kad prestanu obavljati svoje dužnosti, ne odaju one informacije koje su obuhvaćene obvezom čuvanja profesionalne tajne, a poglavito informacije o poduzećima, njihovim poslovnim odnosima ili komponentama njihovih troškova.

Treće zemlje i međunarodne organizacije

Članak 24

1. Na zahtjev bilo koje ugovorne stranke, unutar Zajedničkog komiteta ugovorne stranke će konzultirati jedna drugu sukladno procedurama odredjenim u člancima (25 i 26);
  - a) o pitanjima zračnog prometa kojima se bave međunarodne organizacije, i
  - b) o različitim aspektima mogućeg razvitka događaja u zračnom prometu u odnosima između ugovornih stranki i trećih zemalja i o funkcioniranju značajnih elemenata bilateralnih i multilateralnih sporazuma zaključenih u ovoj oblasti.
2. Konzultacije će biti održane u roku od jedan mjesec dana od zahtjeva, a u hitnim slučajevima čim je to moguće.

Članak 25

1. Glavni ciljevi konzultacija predvidjenih člankom 24(a) bit će:
  - a) zajednički utvrditi da li pitanja stvaraju probleme od zajedničkog interesa; i
  - b) u zavisnosti od naravi problema:

- zajednički razmotriti da li bi aktivnosti ugovornih stranki u datim međunarodnim organizacijama trebale biti iskoordinirane, ili
  - zajednički razmotriti bilo koji drugi pristup koji bi mogao biti prikladan
2. Ugovorne stranke će čim to bude moguće razmijeniti informacije relevantne za ciljeve opisane u stavku 1.

Članak 26

1. Glavni ciljevi konzultacija predviđenih u članku 24.1(b) bit će ispitivanje relevantnih pitanja i razmatranje svakog pristupa koji bi mogao biti prikladan.

Prijelazna rješenja

Članak 27

1. Protokoli I do VIII utvrđuju prijelazna rješenja i odgovarajuće periode primjene između Europske zajednice i zemalja članica EZ, s jedne strane, i date udružene stranke, s druge strane. U odnosima između Norveške ili Islanda i jedne udružene stranke primjenjivat će se isti uvjeti kao između Europske zajednice i zemalja članica EZ, s jedne strane, i date udružene stranke, s druge strane.
2. Tijekom prijelaznih razdoblja spomenutih u paragrafu 1, relevantni elementi režima zračnog prometa između dvije udružene stranke bit će određeni na temelju restriktivnijeg od dva relevantna protokola koji se odnose na date udružene stranke.
3. Postepeni prijelaz svake udružene strane na punu primjenu ECAA zavisit će od procjene. Procjene će izvršiti Europska zajednica u suradnji sa datom udruženom strankom sukladno uvjetima određenim u pojedinim protokolima. Kad jedna udružena stranka bude uvjerena da su uvjeti za završavanje prijelaznog razdoblja datog u relevantnom protokolu ispunjeni, ona će obavijestiti Europsku zajednicu da treba izvršiti procjenu.
4. Ako Europska zajednica utvrdi da su uvjeti ispunjeni, ona će obavijestiti Zajednički komitet i tu će se odlučiti, u zavisnosti od toga kakav je slučaj, da se data udružena stranka kvalificira za prijelazak na slijedeći prijelazni period ili za puno uključenje u europsku zajedničku zrakoplovnu oblast u ovisnosti od slučaja.
5. Ako Europska zajednica utvrdi da uvjeti nisu ispunjeni, ona će o tome obavijestiti Zajednički komitet. Europska zajednica će datoj udruženoj stranki preporučiti odredjenja poboljšanja i odrediti razdoblje primjene u kom ta poboljšanja mogu biti razumno provedena. Trajanje prijelaznih razdoblja će se automatski produžavati sukladno trajanjem razdoblja provedbe. Prije kraja razdoblja provedbe, i ako je neophodno i dalje procjene bit će izvršene da se ocijeni da li su preporučena poboljšanja provedena efektivno i na zadovoljavajućem nivou.

Odnos prema bilateralnim rješenjima i sporazumima o zračnom prometu

Članak 28

1. Odredbe ovog Sporazuma bit će mjerodavnije (*na snazi*) od drugih relevantnih odredbi bilateralnih sporazuma i/ili rješenja u zračnom prometu koji su na snazi između udruženih stranki s jedne strane i Europske zajednice, države članice EZ, Norveške ili Islanda s druge strane, kao i između udruženih stranki.
2. Bez obzira na stavak 1, u toku prijelaznog razdoblja spomenutog u članku (27), odredbe koje se odnose na vlasništvo, prometna prava, kapacitet, frekvencije tip ili promjenu zrakoplova, zajedničko korištenje kodova i određivanje cijena u bilateralnim sporazumima i rješenjima koji su na snazi između udružene stranke i Europske zajednice, države članice EZ, Norveške ili Islanda ili između dvije udružene stranke primjenjivat će se između tih stranki ako je takav bilateralni sporazum i/ili rješenje

fleksibilniji, u smislu slobode za date zrakoplovne prijevoznike, od primjenjivih protokola kad se radi o datoj udruženoj stranci.

3. Spor između udružene stranke i druge ugovorne stranke o tome da li su odredbe protokola, u svjetlu pune primjene ECAA, fleksibilnije prema datoj stranci od bilateralnih sporazuma i/ili rješenja, rješavat će se unutar mehanizma za rješavanje sporova datog u članku (20) ovog Sporazuma. Sporovi o tome kako rješiti odnose između kontradiktornih protokola će se rješavati na istovijetan način.

Stupanje na snagu /revizija / raskid i druge odredbe

Članak 29

(Stupanje na snagu)

1. Potpisnice će ratificirati ili odobriti ovaj Sporazum sukladno svojim vlastitim procedurama. Dokumenti o ratificiranju ili odobrenju bit će deponovani u Generalnom tajništvu Vijeća Evropske unije (depozitar), koji će obavijestiti sve druge potpisnike kao i Medjunarodnu organizaciju za civilno zrakoplovstvo.
2. Ovaj Sporazum stupit će na snagu prvog dana drugog mjeseca nakon datuma deponiranja dokumenta o ratificiranju ili odobrenju od strane Europske zajednice i zemalja članica EZ i bar jedne udružene stranke. Ovaj sporazum stupa na snagu za svaku potpisnicu, koja ratificira ili odobri ovaj Sporazum nakon tog datuma, prvog dana drugog mjeseca nakon što takva potpisnica deponuje dokument o ratificiranju ili odobrenju.
3. Bez obzira na stavke 1 i 2, dvije ili više ugovornih stranaka, koje moraju uključivati Europsku zajednicu i zemlje članice EZ, i bar jedna udružena stranka mogu odlučiti da privremeno medjusobno primjenjuju ovaj Sporazum od datuma potpisa, sukladno primjenom domaćeg zakona, tako što će obavijestiti depozitara koji će obavijestiti druge ugovorne stranke.

Članak 30

(Revizija – ponovna analiza)

Ovaj dokument bit će revidiran na zahtjev bilo koje ugovorne stranke a u svakom slučaju pet godina nakon stupanja na snagu.

Član 31

(Raskid)

1. Svaka ugovorna stranka može otkazati ovaj Sporazum obavještavajući depozitara, koji će o ovom raskidu obavijestiti druge ugovorne stranke kao i Medjunarodnu organizaciju za civilno zrakoplovstvo. Ako ovaj Sporazum otkaže Europska zajednica i zemlje članice EZ, onda će važnost sporazuma prestati godinu dana nakon datuma obavjesti. Ako ovaj sporazum otkaže bilo koja druga ugovorna stranka u ovom Sporazumu, onda će on prestati da važi samo u odnosu na tu ugovornu stranku godinu dana od datuma obavjesti. Međutim, usluge zračne plovidbe koje se obavljaju na dan isteka ovog Sporazuma mogu se nastaviti do kraja IATAine (medjunarodno udruženje u zračnom prometu) planske sezone u koju taj datum spada.
2. Po pristupu udružene stranke Europskoj uniji, ta stranka će automatski prestati da bude udružena stranka prema ovom Sporazumu i postat će umjesto toga zemlja članica EZ.¹¹
3. Ovaj Sporazum prestaje da važi ili će biti suspendiran prema udruženoj stranci ako prestane da važi ili ako se suspendira odgovarajući sporazum o pridruživanju.

Članak 32**(Proširenje ECAA)**

Od svake države ili tijela (*entity*) koja je spremna da svoje zakone o zračnom prometu i povezana pitanja uskladi sa zakonima Evuopske zajednice, i sa kojom je Euopska zajednica uspostavila ili uspostavlja okvir bliske ekonomske suradnje, kao što je ugovor o pridruživanju, Euopska zajednica može zatražiti da učestvuje u ECAA. U tu svrhu, ugovorne stranke će na odgovarajući način izmjeniti Sporazum.

Članak 33**(Zračna luka Gibraltar)**

1. Podrazumijeva se da će primjena ovog Sporazuma na zračnu luku Gibraltar biti bez utjecaja na pravni položaj Kraljevine Španije i Ujedinjenog Kraljevstva kad se radi o sporu oko suvereniteta nad teritorijem na kojoj se zračna luka nalazi.
2. Primjena ovog Sporazuma na zračnu luku Gibraltar odložit će se dok zajednička deklaracija koju su dali ministri inozemnih poslova Kraljevine Španjolske i Ujedinjenog Kraljevstva 2. prosinca 1987. ne postane operativna.

Članak 34**(Jezici)**

Nacrt ovog Sporazuma je uradjen u samo jednom originalu na zvaničnim jezicima institucija Europske unije i ugovornih stranki, pored Europske zajednice i njenih zemalja članica a svaki od ovih tekstova je istovijetno vjerodostojan.

POTVRDJUJUĆI OVO niže potpisani opunomoćenci, ispravno ovlašteni za to, potpisali su ovaj Sporazum.

ANEKS I**Pravila primjenjiva na civilno zrakoplovstvo**

'Primjenjive odredbe' slijedećih dokumenata bit će sukladno glavnim Sporazumu i aneksu (II) o horizontalnim prilagodjavanjima osim ako nije drugačije predviđeno u ovom aneksu ili u njegovim protokolima (x do z). Kad je neophodno, poglavito prilagodjavanja za svaki pojedinačni dokument su određena u daljnjem tekstu:

A. Pristup tržištu i sporedna pitanja**Br. 2407/92**

Propis Vijeću 2407/92 od 23. srpnja 1992. o licenciranju zrakoplovnih prijevoznika

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 18 i aneks osim reference u članku 13(3) na članak 226 (ex 169 EZ Ugovora).

Br. 2408/92

Propis Vijeća 2408/92 od 23. srpnja 1992. o pristupu zrakoplovnih prijevoznika Zajednice zračnim rutama unutar Zajednice

izmjenjenim ili dopunjenim

- Člankom 29 dokumenta o uvjetima za pridruživanje Republike Austrije, Republike Finske i Kraljevine Norveške;
- Odlukom Zajedničkog komiteta br. 7/94 od 21. ožujak 1994. koja mijenja protokol 47 i određene anekse EEA sporazuma.
- Člankom 20 dokumenta o uvjetima za pridruživanje Češke Republike, Republike Estonije, Republike Kipra, Republike Latvije, Republike Litvanije, Republike Mađarske, Republike Poljske, Republike Slovenije i Slovačke Republike i dopunama ugovora na kojima se zasniva Europska unija

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 15 i aneksi I, II i III

Br. 2409/92

Propis Vijeća 2409/92 od 23. srpnja 1992. o cijenama i stopama za zračne usluge.

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 10.

Br. 95/93

Propis Vijeća 95/93 od 18. siječnja 1993. o zajedničkim pravilima za dodjelu slotova u zračnim lukama Zajednice

izmjenjen

- Propisom (EC) br. 894/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. svibnja 2002. koji dopunjuje Propis Vijeća br. 95/93 o zajedničkim pravilima za dodjelu slotova u zračnim lukama Zajednice
- Propis (EC) br. 1554/2003 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. srpnja 2003. koji mijenja propis Vijeća (EEC) br. 95/93 o zajedničkim pravilima za dodjelu slotova u zračnim lukama Zajednice
- Propis (EC) br. 793/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. travnja 2004. koji mijenja propis Vijeća (EEC) br. 95/93 o zajedničkim pravilima za dodjelu slotova u zračnim lukama Zajednice

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 12, i 14a(2)

Kad se radi o primjeni članka 12(2), pojam 'Povjerenstvo' glasit će 'Zajednički komitet'.

Br. 96/67

Direktiva Vijeća 96/67 od 15. listopada 1996. o pristupu tržištu za manipuliranje na zemlji u zračnim lukama Zajednice

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 25 i aneks

Kad se radi o primjeni članka 10, pojam 'države članice' glasit će 'države članice EC'. Kad se radi o primjeni članka 20(2), pojam 'Povjerenstvo' glasit će 'Zajednički komitet'.

Br. 785/2004

Propis (EC) br. 7856/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. travnja 2004. o zahtjevima vezanim za osiguranje za zrakoplovne prijevoznike i operatore zrakoplova.

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 8, i 10(2)

B. Upravljanje zračnim prometom**Br. 549/2004**

Propis (EC) br. 549/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. ožujka 2004. koji postavlja okvir za stvaranje jedinstvenog europskog neba (okvirni propis).

Primjenjive odredbe: Članovi 1 do 4, 6, 9 do 14.

Br. 550/2004

Propis (EC) br. 550/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. ožujka 2004 o pružanju usluga zračne plovidbe u jedinstvenom europskom nebu (propis o pružanju usluga)

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 19, aneksi I i II

Br. 551/2004

Propis (EC) br. 551/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. ožujka 2004. o organizaciji i korištenju zračnog prostora u jedinstvenom europskom nebu (propis o zračnom prostoru)

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 11

Br. 552/2004

Propis (EC) br. 551/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. ožujka 2004. o medjuoperativnosti mreže upravljanja europskim zračnim prometom (propis o medjuoperativnosti)

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 12

Br. 2096/2005

Propis Komisije (EC) br. 2096/2005 od 20. prosinac 2005. koji postavlja zajedničke zahtjeve za osiguravanje usluga zračne navigacije

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 9, Aneksi I do V

Br. 2150/2005

Propis Komisije (EC) br. 2150/2005 od 23. prosinca 2005. koji postavlja zajedničke pravila za fleksibilno korištenje zračnog prostora

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 9, Aneks

C. Zrakoplovna sigurnost**Br. 3922/91**

Propis Vijeća br. 3922/91 od 16. prosinca 1991. o uskladjivanju tehničkih zahtjeva i administrativnih procedura u oblasti civilnog zrakoplovstva,
izmjeren

- Propisom Povjerenstva (EC) br. 2176/96 od 13. studenog 1996. koji mijenja propis Vijeća o znanstvenom i tehničkom progresu (EEC) br. 3922/91
- Propisom Povjerenstva 1069/1999 od 25. svibnja 1999. kojim se vrši prilagodjavanje propisu Vijeća o znanstvenom i tehničkom progresu br. 3922/91
- Propisom Povjerenstva 2871/2000 od 28. studenog 2000. kojim se vrši prilagodjavanje propisu Vijeća o znanstvenom i tehničkom progresu br. 3922/91 o uskladjivanju tehničkih zahtjeva i administrativnih procedura u oblasti civilnog zrakoplovstva

- Propisom (EC) br. 1592/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. srpnja 2002. o zajedničkim pravilima u oblasti civilnog zrakoplovstva i uspostavljanju Europske agencije za sigurnost zrakoplovstva.

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 10, 12 do 13 sa izuzetkom članka 4, stava 1 i članka 8 stavak 2, rečenica 2, aneksi I do III.

Kad se radi o primjeni članka 12, 'države članice' će značiti 'države članice EC'.

Br. 94/56/EC

Direktiva Vijeća 94/56 od 21. studeni 1994. koja uspostavlja glavne principe koji reguliraju istragu nezgoda i incidenata u civilnom zrakoplovstvu.

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 12

Kad se radi o primjeni članaka 9 i 12, 'povjerenstva' glasiće 'sve druge ECAA ugovorne stranke'.

Br. 1592/2002

Propis (EC) br. 1592/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. srpnja 2002. o zajedničkim pravilima u oblasti civilnog zrakoplovstva i uspostavi Europske agencije za sigurnost zrakoplovstva
izmjeren

- Propisom (EC) br. 1643/2003 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. srpnja 2003. kojim se mijenja propis (EC) br. 1592/2002 o zajedničkim pravilima u oblasti civilnog zrakoplovstva i uspostavi Europske agencije za sigurnost zrakoplovstva
- Propisom Povjerenstva (EC) br. 1701/2003 od 24. rujna 2003. kojim se vrši prilagodjavanje članka 6 propisa (EC) br. 1592/2002

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 57, aneksi I i II

Br. 2003/42

Direktiva 2003/42 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. lipnja 2003. o izvješću o slučajevim u civilnom zrakoplovstvu.

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 11, aneksi I i II

Br. 1702/2003

Propis Povjerenstva (EC) br. 1702/2003 od 24. rujna 2003. koji postavlja provedbena pravila za plovidbenost i certifikaciju vezana za zaštitu okoliša i povezane proizvode, dijelove i uređjaje, kao i za certifikaciju projektnih i proizvodnih organizacija

dopunjene

- Regulativom povjerenstva (EZ) No 381/2005 od 7. ožujka 2005. kojim se dopunjava regulativa (EZ) br. 1702/2003 koja određuje provedbena pravila za plovidbenost i certifikaciju vezana za zaštitu okoliša i povezane proizvode, dijelove i uređjaje, kao i za certifikaciju projektnih i proizvodnih organizacija

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 4 aneks. O prijelaznim razdobljima spomenutim u ovoj regulativi odlučit će Zajednički komitet.

Br. 2042/2003

Propis Povjerenstva (EC) br. 2042/2003 od 20. studenog 2003. o trajnoj plovidbenosti zrakoplova i aeronautičkih proizvoda, dijelova i uređjaja i o odobravanju organizacija i osoblja uključenih u ove zadatke

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 6, aneksi I do IV

Br. 104/2004

Propis Povjerenstva (EC) br. 104/2004 od 22. siječnja 2004. koji daje pravila o organizaciji i sastavu Apelacionog odbora Europske organizacije za sigurnost zrakoplovstva

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 7 i aneks

Br. 2111/2005

Propis (EC) br. 2111/2005 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2005. o uspostavi liste Zajednice na kojoj su zrakoplovni prijevoznici koji su predmet zabrane djelatnosti u Zajednici i o obavještanju putnika zračnog prometa o identitetu zrakoplovnog prijevoznika koji obavlja djelatnosti, i ukidanju članka 9. Direktive 2004/36/EZ

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 13, Aneks

D. Zrakoplovna bezbjednost**Br. 2320/2002**

Propis (EC) br. 2320/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca o uspostavi zajedničkih pravila u oblasti sigurnosti civilnog zrakoplovstva

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 12 i aneks

Br. 622/2003

Propis Povjerenstva (EC) br.622/2003 od 4. aprila 2003. koji određuje mjere za provedbu zajedničkih temeljnih standarda za sigurnost zrakoplovstva izmjenjen

- Propisom Povjerenstva (EC) br.68/2004. od 15. siječnja 2004. god. Koji mijenja propis (EC) broj 622/2003. koji mijenja propis Povjerenstva (EC) br.622/2003.
- Propisom Povjerenstva (EC) broj 781/2005. od 24. svibnja 2005. godine koji mijenja Propis (EC) broj 622/2003. god.
- Propisom Povjerenstva (EC) broj 875/2005. od 6.lipnja 2005. koji mijenja Propis (EC) broj 622/2003.

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 5 i aneks

Br. 1217/2003

Propis Povjerenstva (EC) br.1217/2993 od 4. srpnja 2003. koji određuje zajedničke specifikacije za nadzor kvaliteta nacionalnih programa sigurnosti civilnog zrakoplovstva

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 11, aneksi I i II

Br. 1486/2003

Propis Povjerenstva (EC) br.1486/2003 od 22. kolovoza 2003. koji određuje procedure za izvođenje inspekcija od strane Povjerenstva u oblasti sigurnost civilnog zrakoplovstva

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 16

Br. 1138/2004

Propis Povjerenstva (EC) nr. 1138/2004 od 21. lipnja 2004. koja utvrđuje zajedničku definiciju kritičnih dijelova područja u zračnim lukama gdje je pristup ograničen iz sigurnosnih razloga.

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 8.

E. Zaštita okoliša**Br. 89/629**

Direktiva Vijeća 89/629 od 4. prosinca 1989. o ograničenju emitiranju buke iz civilnih ispodzvučnih mlaznih zrakoplova

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 8

Br. 92/14

Direktiva Vijeća 92/14 od 2. ožujka 1992. o ograničavanju rada zrakoplova obuhvaćenih dijelom II, poglavlje 2, tom 1 aneksa 16 Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, drugo izdanje (1988)

izmjenjena

- Direktivom Vijeća 98/20/EZ od 30. ožujka 1988. koja dopunjava direktivu 92/14/EEC o ograničavanju rada zrakoplova obuhvaćenih dijelom II, poglavlje 2, tom 1 aneksa 16 Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, drugo izdanje (1998.)
- Direktivom Povjerenstva 1999/28/EZ od 21. travnja 1999. koja mijenja aneks uz direktivu Vijeća 92/14/EEC o ograničenjima za rad zrakoplova obuhvaćenih dijelom II, poglavlje 2, tom 1, aneks 16 Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, drugo izdanje (1998.)
- Propisom Povjerenstva (EC) br. 991/2001 od 21. svibnja 2001. koja mijenja aneks uz direktivu Vijeća 92/14/EEC o ograničenjima za rad zrakoplova obuhvaćenih dijelom II, poglavlje 2, tom 1, aneks 16 Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, drugo izdanje (1998.)

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 11 i aneks

Br. 2002/30

Direktiva 2002/30/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 26. ožujka 2002. o uspostavi pravila i procedura kad se radi o uvodjenju operativnih ograničenja vezanih za buku u zračnim lukama Zajednice.

izmijenjena:

- Člankom 20. Dokumenta koji se odnosi na uvjete pristupanja Republike Češke, Republike Estonije, Republike Kipra, Republike Latvije, Republike Litvanije, Republike Mađarske, Republike Malte, Republike Poljske, Republike Slovenije i Republike Slovačke i izmjenama Ugovora prema kojima je osnovana Europska unija.

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 15, aneksi I i II

Br. 2002/49

Direktiva 2002/49/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 25. lipnja 2002. vezana za procjenu i upravljanje ekološkom bukom

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 16, aneksi I do IV

F. Socijalni aspekti

Br. 1989/391

Direktiva Vijeća 89/391/ECC od 12. lipnja 1989. o uvodjenju mjera na poticanju poboljšanja u oblasti sigurnosti letenja i zdravlja radnika na poslu

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 16, i 18-19

Br. 2003/88

Direktiva 2003/88/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 4. studenog 2003. vezana za određene aspekte organizacije radnog vremena

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 19, 21 do 24 i 26 do 29

Br. 2000/79

Direktiva Vijeća 2000/79 od 27. studenog 2000. vezana za Europski sporazum o organiziranju radnog vremena pokretnih radnika u civilnom zrakoplovstvu zaključena od strane Udruženja europskih zrakoplovnih prijevoznika (AEA), Europske federacije prometnih radnika (ETF), Europskog letačkog udruženja (ECA), Udruženja europskih regionalnih zrakoplovnih prijevoznika (ERA) i Međunarodnog udruženja zrakoplovnih prijevoznika (IACA).

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 5.

G. Zaštita potrošača

Br. 90/314

Direktiva Vijeća 90/314 od 13. lipnja 1990. o paket putovanju, prazničnim paketima i paket turama.

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 10.

Br. 92/59

Direktiva Vijeća 92/59 od 29. lipnja 1992. o općoj sigurnosti proizvoda.

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 19.

Br. 93/13

Direktiva Vijeća 93/13 od 5. travnja 1993. o nepravničnim uvjetima u potrošačkim ugovorima.

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 10 i aneks.

Kad se radi o primjeni članka 10, riječ 'Povjerenstvo' glasiće 'sve druge ugovorne stranke u ECAA'.

Br. 95/46

Direktiva 95/46 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. o zaštiti pojedinaca kada se radi o obradi osobnih podataka i o slobodi kretanja takvih podataka

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 34

Br. 2027/97

Propis Vijeća 2027/97 od 9. listopada 1997. o odgovornosti zrakoplovnih prijevoznika u slučaju nezgode izmjenjen

- Propisom (EC) br. 889/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. svibnja 2002. kojim se mijenja propis Vijeća br. 2027/97 o odgovornosti zrakoplovnih prijevoznika u slučaju nezgode.

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 8

Br. 261/2004

Propis (EC) br. 261/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. veljače 2004. kojim se uspostavljaju zajednička pravila o kompenziranju i pomoći putnicima u slučaju uskraćenog ukrcavanja ili otkazivanja ili dugog kašnjenja letova i propisa o ukidanju (EEC) br. 295/91

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 17

H. Ostali zakonski propisi

Br. 2299/1989

Propis Vijeća br. 2299/1989 od 25. srpnja 1989 koji uvodi kod ponašanja za kompjuterizirane sustave rezerviranja,

izmjenjen:

- Propisom Vijeća (EEC) br. 3089/93 od 29. listopada 1993. koji mijenja propis (EEC) br. 2299/89 o kodu ponašanja za kompjuterizirane sustave rezerviranja,
- Propisom Vijeća (EC) br. 323/1999 od 8. veljače 1999. koji mijenja propis (EEC) br. 2299/89 o kodu ponašanja za kompjuterizirane sustave rezerviranja (CRS-i),

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 22 i aneks

Br. 91/670

Direktiva Vijeća br. 91/670 od 16. prosinca 1991. o međusobnom prihvatu dozvola za obavljanje poslova u civilnom zrakoplovstvu

Br. 3925/91

Propis Vijeća (EC) br. 3925/91 Europskog parlamenta i Vijeća od 19. prosinca 1991. vezan za eliminiranje nadzora i formalnosti koje se primjenjuju na ručni i odvojeni prtljag osoba koje koriste letove unutar Zajednice i prtljag osoba koje koriste prekomorske letove unutar Zajednice.

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 5

Br. 437/2003

Propis (EC) br. 437/2003 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. veljače 2003. o statističkoj dobiti kad se radi o prijevozu zrakom putnika, tereta i pošte izmjenjen

- Propisom Povjerenstva (EC) 1358/2003 od 31. srpnja 2003. koji primjenjuje i dopunjava propis (EC) br. 437/2003 Europskog parlamenta i Vijeća.

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 11, aneksi I i II

Br. 1358/2003

Propis Povjerenstva (EC) br. 1358/2003 od 31. srpnja 2003. koji primjenjuje propis (EC) br. 437/2003 Europskog parlamenta i Vijeća o statističkoj dobiti kad se radi o prijevozu zrakom putnika, tereta i pošte i uz to mijenja anekse I i II

Primjenjive odredbe: Članci 1 do 4, aneksi I do III

Br. 2003/96

Direktiva Vijeća 2003/96/EZ od 27. listopada 2003. koja rekonstruira okvir Zajednice za oporezivanje proizvoda energije i električne struje

Primjenjive odredbe: Članak 14 stavak 1(b) i stavak 2.

ANEKS II**Horizontalno prilagodjavanje i određena proceduralna pravila**

Odredbe dokumenata navedenih u aneksu I Sporazuma primjenjivat će se sukladno Sporazumu i točkama 1. do 4. ovog aneksa, osim ako nije drugačije određeno u aneksu I. Poglavitito prilagodjavanje za pojedinačne dokumente je određeno u aneksu I.

Sporazum će se primijenjivati sukladno proceduralnim pravilima utvrđenim u točkama 5. i 6. ovog aneksa.

1. UVODNI DIO DOKUMENATA

Preambule navedenih dokumenata nisu prilagodjene za potrebe ovog Sporazuma. One su, unutar okvira Sporazuma, relevantne u obujmu neophodnom za ispravno tumačenje i primjenu odredbi sadržanih u takvim dokumentima.

2. SPECIFIČNA TERMINOLOGIJA DOKUMENATA

Slijedeći termini iz dokumenata navedenih u Aneksu I ovog Sporazuma imat će slijedeće značenje:

- a. termin 'Zajednica' značit će 'europska zajednička zrakoplovna oblast'
- b. termin 'pravo Zajednice' 'pravni propisi Zajednice' 'dokumenti Zajednice' i 'EZ ugovor' značit će 'ECAA sporazum';
- c. termin 'zračna luka Zajednice' značit će 'zrakoplovne luke koje se nalaze u europskoj zajedničkoj zrakoplovnoj oblasti';
- d. termin 'službeni glasnik Europskih zajednica' značit će 'službeni glasnik ugovornih stranki'.

3. REFERENCE NA DRŽAVE ČLANICE

Bez utjecaja na stavak 4, kad god dokument naveden u Aneksu I ovog Sporazuma sadrži reference na 'državu/e članice', referenca će za potrebe ovog Sporazuma podrazumijevati da su uključeni, pored zemalja članica EZ i ECAA partneri.

4. ODREDBE O EZ KOMITETIMA I KONZULTACIJE UDRUŽENIH STRANKI

Europska povjerenstvo izvršit će konzultacije sa, i pružiti mogućnost, stručnjacima iz udruženih stranki da daju svoj savjet svaki put kad navedeni dokumenti predviđaju konzultacije koje će obaviti Europska povjerenstva Komiteta Europske zajednice i kad je predviđena dostavljanje savjeta ili mišljenja.

Svaka konzultacija sastojat će se od jednog sastanka kojim predsjedava Europska povjerenstvo i održavat će se unutar Zajedničkog komiteta na poziv Europskog povjerenstva prije konzultacija relevantnog komiteta Europske zajednice. Europsko povjerenstvo će, najmanje dvije sedmice prije sastanka, osim ako poglavite okolnosti ne zahtijevaju kraće razdoblje za obavještanje, dostaviti svakoj udruženoj stranki sve neophodne informacije.

Udružene stranke bit će pozvane da dostave svoje stavove Europskom povjerenstvu. Evropsko povjerenstvo će savjetima koje dostave udružene stranke posvijetiti dužnu pažnju.

Gore navedene odredbe se neće primjenjivati na primjenu pravila konkurencije datih u ovom Sporazumu, koja će se rukovoditi poglavitim procedurama konzultacije određenim u aneksu (IV).

5. SARADNJA I RAZMJENA INFORMACIJA

Da bi se olakšalo vršenje relevantnih ovlasti od strane mjerodavnih tijela ugovornih stranki, mjerodavna tijela će na zahtjev razmjenjivati sve informacije neophodne za pravilno funkcioniranje ovog Sporazuma.

6. REFERENCA NA JEZIKE

Ugovorne stranke imaju pravo da koriste u procedurama ustanovljenim unutar ovog Sporazuma i bez utjecaja na aneks IV, bilo koji zvanični jezik institucija Europske unije ili druge ugovorne stranke. Ugovorne stranke su međjutim svjesne da će korištenje engleskog jezika olakšati ove procedure. Uzimajući u obzir odredbu iz prethodne rečenice, ako se u zvaničnom dokumentu koristi jezik koji nije zvanični jezik institucija Europske zajednice, istovremeno će biti dostavljen i prijevod na jedan od zvaničnih jezika institucija Europske unije. Ako ugovorna stranka u usmenoj proceduri namjerava da koristi jezik koji nije zvanični jezik institucija Europske unije, ta ugovorna stranka osigurati će simultani prijevod na engleski jezik.

ANEKS III**Pravila o konkurenciji i državnoj pomoći spomenuta u članku 14****Članak 1 – Državni monopoli**

Udružena stranka će postupno prilagodjavati svaki državni monopol komercijalnog karaktera tako da osigura da do kraja razdoblja navedenog u protokolu uz ovaj Sporazum, koji sadrži prijelazne mjere kad se radi o toj udruženoj stranki, ne postoji diskriminiranje, kad se radi o uvjetima pod kojim se robe nabavljaju i prodaju, između državljana ugovornih stranki. Zajednički komitet bit će obaviješten o mjerama poduzetim da se postigne ovaj cilj.

Članak 2 – Približavanje propisa o državnoj pomoći i konkurenciji

1. Ugovorne stranke shvataju važnost približavanja postojećih zakonskih propisa udružene stranke o državnoj pomoći i konkurenciji legislativi Zajednice. Udružena stranka pokušat će da osigura da njeni postojeći i budući zakoni o državnoj pomoći i konkurenciji budu postupno uskladjeni sa pravnim naslijeđem Europske Zajednice.
2. Približavanje će otpočeti sa datumom potpisivanja Sporazuma, i postupno će se proširivati na elemente *acquis-ja* Europske zajednice spomenute u ovom aneksu do kraja razdoblja navedenog u protokolu ovog Sporazuma koji sadrži prijelazne mjere za udruženu stranku. Udružena stranka će također, u dogovoru sa Europskom povjerenstvom, definirati modalitete za praćenje aktivnosti koje će biti poduzete na provodjenju približavanja zakonskih propisa i provodjenja zakona.

Članak 3 – Konkurencija i druge ekonomske odredbe

1. Slijedeće je nespojivo sa ispravnim funkcioniranjem Sporazuma, u onoj mjeri u kojoj može utjecati na trgovinu između dvije ili više ugovornih stranki:
  - (i) svi sporazumi između poduzeća, odluke koje donesu poduzeća i zajednička praksa između poduzeća koja ima za cilj ili posljedicu sprječavanje, ograničavanje ili remećenje konkurencije;
  - (ii) zloupotreba dominantnog položaja od strane jednog ili više poduzeća na cijeloj ili značajnom dijelu teritorija ugovornih stranki;
  - (iii) svaka državna pomoć koja remeti ili prijeti da poremeti konkurenciju davanjem prednosti određenom poduzeću ili određenim proizvodima.
2. Svaka praksa koja je u suprotnosti sa ovim člankom bit će procijenjena na temelju kriterija koji proizilaze iz primjene pravila o konkurenciji koja su primjenjiva u Europskoj zajednici, poglavito iz članaka 81, 82, 86 i 87 Ugovora o osnutku Europske zajednice i instrumenata za tumačenje koje su usvojile institucije Europske zajednice.
3. Svaka udružena stranka osigurat će da se jednom operativno neovisnom javnom tijelu povjere ovlasti neophodne za primjenu stavka 1(i) i (ii) ovog članka, kad se radi o privatnim i javnim poduzećima i poduzećima kojima su data poglavita prava.
4. Svaka udružena stranka će osnovati jedno operativno neovisno mjerodavno tijelo kome se povjeravaju ovlasti neophodne za punu primjenu stavka 1 (iii) ovog članka. Ovo mjerodavno tijelo će, *inter alia*, imati ovlasti da odobrava planove državne pomoći i pojedinačne subvencije sukladno stavkom 2 ovog članka kao i ovlasti da naredi povrat državne pomoći koja je data nezakonito.
5. Svaka ugovorna stranka će u oblasti državne pomoći osigurati transparentnost dostavljajući, *inter alia*, drugoj stranki redovito godišnje izvješće ili njegov ekvivalent, primjenjujući metodologiju i prezentaciju izvješća koji Zajednica koristi za državnu pomoć. Na zahtjev jedne ugovorne stranke, druga ugovorna stranka dostavit će informacije o određenim pojedinačnim slučajevima državne pomoći.

6. Udružena stranka će napraviti sveokupan popis planova pomoći koji su donešeni prije uspostave mjerodavnog tijela spomenutog u stavku 4 i uskladit će takve planove pomoći sa kriterijima spomenutim u stavku 2 ovog članka.
7. (a) U svrhu primjene odredbi iz stavka 1 (iii), ugovorne stranke priznaju da će tijekom razdoblja spomenutih u protokolu ovog Sporazuma koji sadrži prijelazne mjere koje se odnose na udruženu stranku, svaka državna pomoć koju daje ta udružena stranka biti procijenjena uzimajući u obzir činjenicu da će se ta udružena stranka smatrati za oblast identičnu onim oblastima Zajednice opisanim u članku 87(3)(a) Ugovora o uspostavljanju Europske zajednice.
(b) Unutar razdoblja spomenutog u protokolu ovog Sporazuma koji sadrži prijelazne mjere koje se odnose na udruženu stranku, udružena stranka će dostaviti Europskoj povjerenstvu svoj GDP (*bruto društveni proizvod*) po glavi stanovnika uskladjen na NUTS II nivou (NUTS - nomenklatura teritorijalnih jedinica za statistiku). Mjerodavno tijelo spomenuto u stavku 4 i Europsko povjerenstvo će onda zajednički procijeniti podobnost regija udružene stranke kao i maksimalni intezitet pomoći da bi se napravila regionalna karta pomoći na temelju relevantnih smjernica Europske zajednice.
8. Ako jedna od ugovornih stranki smatra da je određena praksa nespojiva sa uvjetima iz stavka 1 ovog članka, ona može poduzeti odgovarajuće mjere nakon konzultacija unutar Zajedničkog komiteta ili nakon 30 radnih dana poslije upućivanja zahtjeva za takve konzultacije.
9. Ugovorne stranke će razmjenjivati informacije uzimajući u obzir ograničenja koja nameću zahtjevi vezani za profesionalnu i poslovnu povjerljivost.

ANEKS IV**Upućivanje na Sud pravde Europskih zajednica****1. Opći principi vezani za članak 16. Sporazuma**

1. U mjeri u kojoj je to odgovarajuće, primjenjivat će se procedure koje je ustanovio Sud pravde Europskih zajednica za upućivanje na preliminarno odlučivanje unutar Europske zajednice. Nakon preliminarne odluke, sud ili tribunal države stranke provest će tumačenje koje je dao Sud pravde Europskih zajednica.
2. Unutar ovog Sporazuma, države stranke imat će ista prava da dostave svoja zapažanja Sudu pravde Europskih zajednica kao i EZ države članice.

2. Opseg i modaliteti procedura ustanovljenih u članku 16(2)

1. Kad, sukladno drugom rečenicom članka (16(2)), država stranka donese odluku o opsegu i modalitetima za upućivanje na Sud pravde Evropskih zajednica, ta odluka će navesti jedno od slijedećeg:
  - (a) bilo koji sud ili tribunal te države stranke, protiv čijih odluka po nacionalnom pravu nema pravnog lijeka, zatražit će od Suda pravde Europskih zajednica da donese preliminarnu odluku o pitanju koje je u toku pred tim sudom a u svezi valjanosti ili tumačenja nekog dokumenta spomenutog u članku (16(2)) ako taj sud ili tribunal smatra da je odluka po tom pitanju neophodna za donošenje presude, ili
  - (b) bilo koji sud ili te države stranke može zatražiti od Suda pravde Europskih zajednica da donese preliminarnu odluku o pitanju koje je pokrenuto pred tim sudom a koje se tiče valjanosti ili tumačenja nekog dokumenta spomenutog u članku (16(2)) ako taj sud ili tribunal smatra da je odluka po tom pitanju neophodna za donošenje presude, ili
  - (c) kombinacija ovo oboje.
2. Modaliteti primjene članka (16(2)) zasnivat će se na principima unešenim u zakonske odredbe koje upravljaju funkcioniranjem Suda pravde Europskih zajednica, uključujući relevantne odredbe EZ ugovora, statuta i pravila za procedure Suda pravde Europskih zajednica, kao i sudskom praksom ovog drugog. U slučaju da donese odluku o modalitetima primjene ove odredbe, država stranka će takodjer uzeti u obzir praktične smjernice objavljene od strane Suda pravde Europskih zajednica u informativnoj obavjesti (*information notice*) o referencama nacionalnih sudova za preliminarne odluke.

3. Upućivanje na Sud pravde sukladno članku 20(3) Sporazuma

Sa sporovima dostavljenim Sudu pravde sukladno članku (20(3)) Sporazuma ovaj će postupati na isti način kao sa onima koji su mu dostavljeni sukladno članku 239 EZ ugovora.

4. Upućivanje na Sud pravde i jezici

U procedurama pred Sudom pravde ustanovljenim unutar Sporazuma ugovorne strane će imati pravo da koriste bilo koji zvanični jezik institucija Europske unije ili druge ugovorne stranke. Ako se u nekom zvaničnom dokumentu koristi jezik koji nije zvanični jezik institucija Europske unije, istovremeno bit će dostavljen i prevod na francuski. Ako neka ugovorna strana namjerava da u usmenoj proceduri koristi jezik koji nije zvanični jezik institucija Europske unije, ta ugovorna strana obezbjedit će simultani prevod na jezik spomenut u drugoj rečenici ovog stavka.

ANEKS V**Protokol I****Prijelazna rješenja između Europske zajednice i zemalja članica EZ, s jedne strane,
i Republike Albanije, s druge strane****Članak 1
Prijelazno razdoblje**

- (1) Prvo prijelazno razdoblje će teći od stupanja na snagu ovog Sporazuma dok Republika Albanija, u daljnjem tekstu "Albanija" ne ispuni sve uvjete određene u členu 2(1) ovog protokola što će potvrditi procjena izvršena od strane odgovarajućeg tijela Evropske zajednice (EZ).
- (2) Druga prijelazna razdoblja će teći od kraja prvog prijelaznog razdoblja dok od strane Albanije ne budu ispunjeni svi uvjeti navedeni u članku 2(2) ovog protokola što će potvrditi procjena izvršena od strane odgovarajućeg tijela Europske zajednice (EZ).

**Članak 2
Uvjeti vezani za tranziciju**

- (1) Do kraja prvog tranzicionog razdoblja Albanija će
  - i. biti punopravan član Joint Aviation Authorities, nastojat će da implementira sve zrakoplovne propise iz oblasti sigurnosti letenja (*safety*) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - ii. primijeniti ECAC dokument 30 i nastojat će da implementira sve zrakoplovne propise iz oblasti sigurnosti (*security*) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - iii. primijeniti regulativu 3925/91 (o eliminiranju nadzora koje se mogu primijeniti na ručni i odvojeni prtljag), regulativu 2409/92 (o cijenama i stopama za zračne usluge), direktivu 94/56 (o istraživanju nezgoda), direktivu 96/67 (opsluživanje na zemlji), regulativu 2027/97 (o odgovornosti prijevoznika u slučaju nezgode), direktivu 2003/42 (o izvješću o događajima - *occurrence reporting*), regulativu 261/2004 (o uskraćenom ukrcavanju), direktivu 2000/79 (o radnom vremenu u civilnom zrakoplovstvu) i direktivu 2003/88 (o radnom vremenu) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - iv. razdvojiti pružaoca zračnih usluga od državnog regulatornog tijela, uspostaviti državno nadzorno tijelo za službe zračnog prometa, započeti reorganiziranje svog zračnog prostora u funkcionalni blok ili blokove, i primjenjivati fleksibilno korištenje zračnog prostora;
  - v. ratificirati Konvenciju o ujednačavanju određenih pravila za međunarodni prijevoz zrakom (Montrealska konvencija);
  - vi. napraviti dovoljno napretka u implementiranju pravila o državnoj pomoći i konkurenciji uključenih u sporazum spomenut u članku 14(1) ovog Sporazuma ili u aneksu III uz ovaj Sporazum, koje god od ovo dvoje se može primijeniti.
- (2) Do kraja drugog prijelaznog razdoblja Albanija će primijeniti ovaj Sporazum uključujući sve zakonske propise određene u aneksu I uz ovaj Sporazum.

Članak 3 **Prijelazna rješenja**

- (1) Uprkos odredbama članka 1(1) ovog Sporazuma,
- (a) Tijekom prvog prijelaznog razdoblja:
- i. Zrakoplovni prijevoznici iz Zajednice i prijevoznici licencirani od strane Albanije bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između bilo koje točke u Albaniji i bilo koje točke u EZ državi članici;
  - ii. Zrakoplovni prijevoznici iz Zajednice neće biti u većinskom vlasništvu niti stvarno kontrolirani od strane Albanije ili njenih državljana, a zrakoplovni prijevoznici licencirani od strane Albanije neće biti u većinskom vlasništvu niti stvarno kontrolirani od strane EZ država članica ili njihovih državljana.
- (b) Tijekom drugog prelaznog razdoblja:
- i. Zrakoplovnim prijevoznici Zajednice i zrakoplovnim prijevoznici licenciranim od strane Albanije bit će dozvoljeno da ostvaruju prometna prava data u stavku (1) (a) i.;
  - ii. Zrakoplovnim prijevoznici Zajednice bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između točki u Albaniji i drugim udruženim strankama i bit će im dozvoljeno da prijelaze u bilo kojoj točki sa jednog zrakoplova na drugi pod uvjetom da je let dio usluge koja opslužuje točku u nekoj državi članici EZ.
  - iii., Zrakoplovnim prijevoznici licenciranim od strane Albanije bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između točki u različitim državama članicama EZ i bit će im dozvoljeno da prijelaze u bilo kojoj tački sa jednog zrakoplova na drugi pod uvjetom da je let dio usluge koja opslužuje neku točku u Bosni i Hercegovini;
- (2) U smislu ovog članka, "zrakoplovni prijevoznik Zajednice" označava zrakoplovnog prijevoznika licenciranog od strane neke države članice EZ, Norveške ili Islanda.
- (3) Članci 7 i 8 ovog Sporazuma se neće primjenjivati do kraja drugog tranzicionog razdoblja, bez utjecaja na obvezu Albanije i Zajednice da izdaju dozvole za rad sukladno dokumentima navedenim u aneksu I uz ovaj Sporazum, prijevoznici koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno pod nadzorom EZ države članice ili njihovih državljana i prijevoznici koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno pod nadzorom Albanije i njenih državljana od kraja prvog tranzicionog razdoblja.

Članak 4 **Zrakoplovna sigurnost**

- (1) Na početku prvog prijelaznog razdoblja Albanija će biti uključena kao posmatrač u Europsku agenciju za sigurnost zračne plovidbe (EASA).
- (2) Na kraju drugog tranzicionog razdoblja zajednički komitet, uspostavljen sukladno članku 18 ovog Sporazuma, će precizno odrediti status i uvjete za učešće Albanije u Europskoj agenciji za sigurnost plovidbe.
- (3) Do kraja drugog tranzicionog razdoblja, ako se utvrde nedostaci u oblasti sigurnosti (*safety*) zračne plovidbe, Europska zajednica može zahtijevati da dozvola zračnog prijevoznika licenciranog od strane Albanije da leti na rutama u, iz, ili unutar Europske zajednice bude predmet poglavito procjene u oblasti sigurnosti (*safety*) zračne plovidbe. Europska zajednica će ekspeditivno uraditi takvu procjenu da bi se izbjeglo prekomjerno odlaganje u ostvarivanju prometnih prava.

Članak 5
Zrakoplovna bezbjednost

- (1) Prema aneksu I uz ovaj Sporazum, na početku drugog tranzicionog razdoblja povjerljivi dio propisa iz oblasti bezbjednostii (*security*) bit će dostupan odgovarajućem tijelu Albanije.
- (2) Do kraja drugog tranzicionog razdoblja, ako se utvrde nedostaci u oblasti bezbjednostii (*security*), Europska zajednica može zahtijevati da dozvola zračnog prijevoznika licenciranog od strane Albanije da leti na rutama u, iz, ili unutar Europske zajednice bude predmet poglavitno procjene u oblasti bezbjednosti (*security*). Europska zajednica će ekspeditivno uraditi takvu procjenu da bi se izbjeglo prekomjerno odlaganje u ostvarivanju prometnih prava.

Protocol II

Prijelazna rješenja između Europske zajednice i zemalja članica EZ, s jedne strane, i Bosne i Hercegovine, s druge strane

Članak 1 Prijelazno razdoblje

- (1) Prvo prijelazno razdoblje će teći od stupanja na snagu ovog Sporazuma dok Bosna i Hercegovina ne ispuni sve uvjete određene u članku 2(1) ovog protokola što će potvrditi procjena izvršena od strane odgovarajućeg tijela Europske zajednice (EZ).
- (2) Drugo tranziciono razdoblje će teći od kraja prvog tranzicionog razdoblja dok Bosna i Hercegovina ne ispuni sve uvjete određene u članku 2(2) ovog protokola što će potvrditi procjena izvršena od strane odgovarajućeg tijela Europske zajednice.

Članak 2 Uvjeti vezani za tranziciju

- (1) Do kraja prvog tranzicionog razdoblja Bosna i Hercegovina će:
  - i. biti punopravan član Joint Aviation Authorities, nastojat će da implementira sve zrakoplovne propise iz oblasti sigurnosti letenja (*safety*) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - ii. primijeniti ECAC dokument 30 i nastojat će da implementira sve zrakoplovne propise iz oblasti sigurnosti (*security*) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - iii. primijeniti regulativu 3925/91 (o eliminiranju nadzora koji se mogu primijeniti na ručni i odvojeni prtljag), regulativu 2409/92 (o cijenama i stopama za zračne usluge), direktivu 94/56 (o istraživanju nezgoda), direktivu 96/67 (opsluživanje na zemlji), regulativu 2027/97 (o odgovornosti prijevoznika u slučaju nezgode), direktivu 2003/42 (o izvještavanju o događajima - *occurrence reporting*), regulativu 261/2004 (o uskraćenom ukrcavanju), direktivu 2000/79 (o radnom vremenu u civilnom zrakoplovstvu) i direktivu 2003/88 (o radnom vremenu) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - iv. ratificirati Konvenciju o ujednačavanju određenih pravila za međunarodni prijevoz zrakom (Montrealska konvencija);
  - v. napraviti dovoljno napretka u implementiranju pravila o državnoj pomoći i konkurenciji uključenih u sporazum spomenut u članku 14(1) glavnog Sporazuma ili u aneksu III ovog Sporazum, koje god od ovo dvoje se može primjeniti.
- (2) Do kraja drugog tranzicionog razdoblja Bosna i Hercegovina će:
  - i. razdvojiti pružaoca zračnih usluga od državnog regulatornog tijela, uspostaviti državno nadzorno tijelo za službe zračnog prometa, započeti reorganiziranje svog zračnog prostora u funkcionalni blok ili blokove, i primjenjivati fleksibilno korištenje zračnog prostora;
  - ii. primjenjivati ovaj Sporazum uključujući sve zakonske propise određene u aneksu I uz ovaj Sporazum.

Članak 3 Prijelazna rješenja

- (1) Uprkos odredbama članka 1(1) ovog Sporazuma,
  - (a) Tijekom prvog tranzicionog razdoblja:

- i. Zrakoplovnim prijevoznicima iz Zajednice i zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane Bosne i Hercegovine bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između bilo koje točke u Bosni i Hercegovini i bilo koje točke u EZ državi članici;
- ii. Zrakoplovni prijevoznici iz Zajednice neće biti u većinskom vlasništvu niti stvarno nadzirani od strane Bosne i Hercegovine ili njenih državljana, a zrakoplovni prijevoznici licencirani od strane Bosne i Hercegovine neće biti u većinskom vlasništvu niti stvarno nadzirani od strane EZ država članica ili njihovih državljana.

(b) Tijekom drugog tranzicionog razdoblja:

- i. Zrakoplovnim prijevoznicima Zajednice i zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane Bosne i Hercegovine bit će dozvoljeno da ostvaruju prometna prava data u stavku (1) (a) i.;
  - ii. Zrakoplovnim prijevoznicima Zajednice bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između točki u Bosni i Hercegovini i drugim udruženim strankama i bit će im dozvoljeno da prijelaze u bilo kojoj točki sa jednog zrakoplova na drugi pod uvjetom da je let dio usluge koja opslužuje tačku u nekoj državi članici EZ.
  - iii. Zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane Bosne i Hercegovine bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između točki u različitim državama članicama EZ i bit će im dozvoljeno da prijelaze u bilo kojoj točki sa jednog zrakoplova na drugi pod uvjetom da je let dio usluge koja opslužuje neku tačku u Bosni i Hercegovini.
- (2) U smislu ovog člana, "zrakoplovni prijevoznik Zajednice" označava zrakoplovnog prijevoznika licenciranog od strane neke države članice EZ, Norveške ili Islanda.
- (3) Članci 7 i 8 ovog Sporazuma se neće primjenjivati do kraja drugog tranzicionog razdoblja, bez utjecaja na obvezu Bosne i Hercegovine i Zajednice da izdaju dozvole za rad sukladno dokumentima navedenim u aneksu I uz ovaj Sporazum, prijevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno pod nadzorom EZ države članice ili njihovih državljana i prijevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno pod nadzorom Bosne i Hercegovine i njenih državljana od kraja prvog tranzicionog razdoblja.

Članak 4 **Zrakoplovna sigurnost**

- (1) Na početku prvog tranzicionog razdoblja Bosna i Hercegovina bit će uključena kao posmatrač u Europsku agenciju za sigurnost zračne plovidbe (EASA).
- (2) Na kraju drugog tranzicionog razdoblja zajednički komitet, uspostavljen sukladno članku 18 ovog Sporazuma, će precizno odrediti status i uvjete za učešće Bosne i Hercegovine u Europskoj agenciji za sigurnost zračne plovidbe.
- (3) Do kraja drugog tranzicionog razdoblja, ako se utvrde nedostaci u oblasti sigurnosti (*safety*) zračne plovidbe, Europska zajednica može zahtijevati da dozvola zračnog prijevoznika licenciranog od strane Bosne i Hercegovine da leti na rutama u, iz, ili unutar Europske zajednice bude predmet poglavitve procjene u oblasti sigurnosti (*safety*) zračne plovidbe. Europska zajednica će ekspeditivno uraditi takvu procjenu da bi se izbjeglo prekomjerno odlaganje u ostvarivanju prometnih prava.

Članak 5 **Zrakoplovna bezbjednost**

- (1) Prema aneksu I uz ovaj Sporazum, na početku drugog tranzicionog razdoblja povjerljivi dio propisa iz oblasti bezbjednosti (*security*) bit će dostupan odgovarajućem tijelu Bosne i Hercegovine.
- (2) Do kraja drugog tranzicionog razdoblja, ako se utvrde nedostaci u oblasti bezbjednostii (*security*), Europska zajednica može zahtijevati da dozvola zračnog prijevoznika licenciranog od strane Bosne i Hercegovine da leti na rutama u, iz, ili unutar Europske zajednice bude predmet poglavitve procjene u

oblasti bezbjednosti (*security*). Evropska zajednica će ekspeditivno uraditi takvu procjenu da bi se izbjeglo prekomjerno odlaganje u ostvarivanju prometnih prava.

Protokol III

Prijelazna rješenja između Europske zajednice i zemalja članica EZ, s jedne strane, i Republike Bugarske, s druge strane

Članak 1 Prijelazno razdoblje

- (1) Prijelazno razdoblje će teći od kraja stupanja na snagu ovog Sporazuma dok Republika Bugarska, u daljnjem tekstu Bugarska, ne ispuni sve uvjete određene u članku 2 ovog protokola što će potvrditi procjena izvršena od strane odgovarajućeg tijela Europske zajednice (EZ), najkasnije do pristupanja Bugarske Europskoj zajednici.
- (2) Spominjanje "drugog prijelaznog razdoblja" u ovom Sporazumu ili njegovim aneksima će u slučaju Bugarske označavati prijelazno razdoblje iz stavka 1 ovog članka.

Članak 2 Uvjeti vezani za tranziciju

Do kraja prijelaznog perioda Bugarska će primjenjivati ovaj Sporazum uključujući sve zakonske propise određene u aneksu I uz ovaj Sporazum, kao što propisuje članak 3 ovog Sporazuma.

Članak 3 Prijelazna rješenja

- (1) Uprkos odredbama članak 1(1) ovog Sporazuma,
Tijekom prijelaznog razdoblja:
  - i. Zrakoplovnim prijevoznicima iz Zajednice i zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane Bugarske bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između bilo koje točke u Bugarskoj i bilo koje točke u EZ državi članici;
  - ii. Zrakoplovnim prijevoznicima Zajednice će biti dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između točki u Bugarskoj i drugim udruženim strankama i bit će im dozvoljeno da prijelaze u bilo kojoj točki sa jednog zrakoplova na drugi pod uvjetom da je let dio usluge koja opslužuje točku u nekoj državi članici EZ.
  - iii. Zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane Bugarske bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između točki u različitim državama članicama EZ i bit će im dozvoljeno da prijelaze u bilo kojoj točki sa jednog zrakoplova na drugi pod uvjetom da je let dio usluge koja opslužuje neku točku u Bugarskoj.
- (2) U smislu ovog člana, "zrakoplovni prijevoznik Zajednice" označava zrakoplovni prijevoznik licenciranog od strane neke države članice EZ, Norveške ili Islanda.
- (3) Članci 7 i 8 ovog Sporazuma se neće primjenjivati do kraja tranzicionog razdoblja, bez utjecaja na obvezu Bugarske i Zajednice da izdaju dozvole za rad sukladno dokumentima navedenim u aneksu I uz ovaj Sporazum, prijevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno pod nadzorom EZ države članice ili njihovih državljana i prijevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno pod nadzorom Bugarske i njenih državljana od početka tranzicionog razdoblja.

Članak 4 Zrakoplovna sigurnost

- (1) Na kraju tranzicionog razdoblja zajednički komitet, uspostavljen sukladno članku 18 ovog Sporazuma, će precizno odrediti status i uvjete za učesće Bugarske u Europskoj agenciji za sigurnost zračne plovidbe.

- (2) Do kraja drugog tranzicionog razdoblja, ako se utvrde nedostaci u oblasti sigurnosti (*safety*) zračne plovidbe, Europska zajednica može zahtijevati da dozvola zračnog prijevoznika licenciranog od strane Bugarske da leti na rutama u, iz, ili unutar Europske zajednice bude predmet poglavite procjene u oblasti sigurnosti (*safety*) zračne plovidbe. Europska zajednica će ekspeditivno uraditi takvu procjenu da bi se izbjeglo prekomjerno odlaganje u ostvarivanju prometnih prava.

Članak 5 **Zrakoplovna bezbjednost**

Do kraja tranzicionog razdoblja, ako se utvrde nedostaci u oblasti bezbjednosti (*ecurity*), Europska zajednica može zahtijevati da dozvola zračnog prijevoznika licenciranog od strane Bugarske da leti na rutama u, iz, ili unutar Europske zajednice bude predmet poglavite procjene u oblasti bezbjednosti (*security*). Europska zajednica će ekspeditivno uraditi takvu procjenu da bi se izbjeglo prekomjerno odlaganje u ostvarivanju prometnih prava.

Protokol IV

Prijelazna rješenja između Europske zajednice i zemalja članica EZ, s jedne strane, i Republike Hrvatske, s druge strane

Članak 1 Prijelazno razdoblje

- (1) Prvo prijelazno razdoblje će teći od stupanja na snagu ovog Sporazuma dok Republika Hrvatska, u daljnjem tekstu 'Hrvatska', ne ispuni sve uvjete određene u članku 2(1) ovog protokola, što će potvrditi procjena izvršena od strane odgovarajućeg tijela Europske zajednice (EZ).
- (2) Drugo prijelazno razdoblje će teći od kraja prvog prijelaznog razdoblja dok od strane Hrvatske ne budu ispunjeni svi uvjeti navedeni u članku 2(2) ovog protokola što će potvrditi procjena izvršena od strane odgovarajućeg tijela Europske zajednice (EZ).

Članak 2 Uvjeti vezani za tranziciju

- (1) Do kraja prvog tranzicionog razdoblja Hrvatska će
  - i. biti punopravan član Joint Aviation Authorities, nastojat će da implementira sve zrakoplovne propise iz oblasti sigurnosti letenja (safety) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - ii. primijeniti ECAC dokument 30 i nastojat će da implementira sve zrakoplovne propise iz oblasti (security) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - iii. primijeniti regulativu 3925/91 (o eliminiranju nadzora koje se mogu primijeniti na ručni i odvojeni prtljag), regulativu 2409/92 (o cijenama i stopama za zračne usluge), direktivu 94/56 (o istraživanju nezgoda), direktivu 96/67 (opsluživanje na zemlji), regulativu 2027/97 (o odgovornosti prijevoznika u slučaju nezgode), direktivu 2003/42 (o izvještavanju o događajima - *occurrence reporting*), regulativu 261/2004 (o uskraćenom ukrcavanju), direktivu 2000/79 (o radnom vremenu u civilnom zrakoplovstvu) i direktivu 2003/88 (o radnom vremenu) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - iv. razdvojiti pružaoca zračnih usluga od državnog regulatornog tijela, uspostaviti državno nadzorno tijelo za službe zračnog prometa, započeti reorganiziranje svog zračnog prostora u funkcionalni blok ili blokove, i primjenjivati fleksibilno korištenje zračnog prostora;
  - v. ratificirati Konvenciju o ujednačavanju određenih pravila za međunarodni prijevoz zrakom (Montrealska konvencija);
  - vi. napraviti dovoljno napretka u implementiranju pravila o državnoj pomoći i konkurenciji uključenih u sporazum spomenut u članku 14(1) glavnog Sporazuma ili u aneksu III ovog Sporazum, koje god od ovo dvoje se može primijeniti.
- (2) Do kraja drugog prijelaznog razdoblja Hrvatska će primjenjivati ovaj Sporazum uključujući sve zakonske propise određene u aneksu I uz ovaj Sporazum.

Članak 3 Prijelazna rješenja

- (1) Uprkos odredbama članka 1(1) ovog Sporazuma,

- (a) Tijekom prvog i drugog prijelaznog razdoblja zrakoplovnim prijevoznicima iz Zajednice i zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane Hrvatske će biti dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između bilo koje točke u Hrvatskoj i bilo koje točke u EZ državi.
- (b) Tijekom drugog prijelaznog razdoblja:
- i. Zrakoplovnim prijevoznicima Zajednice i zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane Hrvatske bit će dozvoljeno da ostvaruju prometna prava data u stavku (1) (a);
  - ii. Zrakoplovnim prijevoznicima Zajednice će biti dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između točki u Hrvatskoj i drugim udruženim stranama i bit će im dozvoljeno da prijelaze u bilo kojoj točki sa jednog zrakoplova na drugi pod uvjetom da je let dio usluge koja opslužuje točku u nekoj državi članici EZ.
  - iii. Zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane Hrvatske će biti dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između točki u različitim državama članicama EZ i bit će im dozvoljeno da prijelaze u bilo kojoj točki sa jednog zrakoplova na drugi pod uvjetom da je let dio usluge koja opslužuje neku točku u Hrvatskoj.
- (c) Do kraja drugog prijelaznog razdoblja zrakoplovni prijevoznici zajednice neće biti u većinskom vlasništvu niti pod stvarnim nadzorom Hrvatske ili njenih državljana a zrakoplovni prijevoznici licencirani od strane Hrvatske neće biti u većinskom vlasništvu niti pod stvarnim nadzorom država članica EZ ili njihovih državljana.
- (2) U smislu ovog članka, "zrakoplovni prijevoznik Zajednice" označava zrakoplovnog prijevoznika licenciranog od strane neke države članice EZ, Norveške ili Islanda.
- (3) Članci 7 i 8 ovog Sporazuma se neće primjenjivati do kraja drugog tranzicionog razdoblja, bez utjecaja na obvezu Hrvatske i Zajednice da izdaju dozvole za rad sukladno dokumentima navedenim u aneksu I uz ovaj Sporazum, prijevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno pod nadzorom EZ države članice ili njihovih državljana i prijevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno pod nadzorom Hrvatske i njenih državljana od kraja prvog tranzicionog razdoblja.

Članak 4 **Zrakoplovna sigurnost**

- (1) Na početku prvog prijelaznog razdoblja Hrvatska će biti uključena kao posmatrač u Europsku agenciju za sigurnost zračne plovidbe (EASA).
- (2) Na kraju drugog tranzicionog razdoblja zajednički komitet, uspostavljen sukladno članu 18 ovog Sporazuma, će precizno odrediti status i uvjete za učešće Bosne i Hercegovine u Europskoj agenciji za sigurnost zračne plovidbe.
- (3) Do kraja drugog prijelaznog razdoblja, ako se utvrde nedostaci u oblasti sigurnosti (*safety*) zračne plovidbe, Europska zajednica može zahtijevati da dozvola zračnog prijevoznika licenciranog od strane Hrvatske da leti na rutama u, iz, ili unutar Europske zajednice bude predmet poglavit procjene u oblasti sigurnosti (*safety*) zračne plovidbe. Europska zajednica će ekspeditivno uraditi takvu procjenu da bi se izbjeglo prekomjerno odlaganje u ostvarivanju prometnih prava.

Članak 5 **Zrakoplovna bezbjednosti**

- (1) Prema aneksu I uz ovaj Sporazum, na početku drugog tranzicionog razdoblja povjerljivi dio propisa iz oblasti bezbjednosti (*security*) će biti dostupan odgovarajućem tijelu Hrvatske.
- (2) Do kraja drugog tranzicionog razdoblja, ako se utvrde nedostaci u oblasti bezbjednosti (*security*), Europska zajednica može zahtijevati da dozvola zračnog prijevoznika licenciranog od strane Hrvatske da leti na rutama u, iz, ili unutar Europske zajednice bude predmet poglavit procjene u oblasti bezbjednosti (*security*). Europska zajednica će ekspeditivno uraditi takvu procjenu da bi se izbjeglo prekomjerno odlaganje u ostvarivanju prometnih prava.

Članak 6**Izjava Hrvatske o stupanju na snagu ECAA sporazuma**

Hrvatska objavljuje svoju nakanu da razmotri odgovarajuće vrijeme za stupanje na snagu za Hrvatsku ECAA sporazuma zbog hrvatskog zahtjeva za kratkoročnim (do kraja faze I) i postupnim prijelaznim rješenjima vezanim za pristup tržištu kad se radi o kapacitetima. To može rezultirati određenim odgodanjem u stupanju na snagu ECAA sporazuma tijekom vremena koje je Hrvatskoj nužno potrebno da bi bila u stanju da potpuno provede svoje obveze po ECAA sporazumu uključujući ovaj protokol.

Protokol V

Prijelazna rješenja između Europske zajednice i zemalja članica EZ, s jedne strane, i Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, s druge strane

Članak 1 Prijelazno razdoblje

- (1) Prvo prijelazno razdoblje će teći od stupanja na snagu ovog Sporazuma dok Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija ne ispuni sve uvjete određene u članku 2(1) ovog protokola što će potvrditi procjena izvršena od strane odgovarajućeg tijela Europske zajednice (EZ).
- (2) Drugo prijelazno razdoblje će teći od kraja prvog prijelaznog razdoblja dok od strane Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije ne budu ispunjeni svi uvjeti navedeni u članku 2(2) ovog protokola što će potvrditi procjena izvršena od strane odgovarajućeg tijela Europske zajednice (EZ).

Članak 2 Uvjeti vezani za tranziciju

- (1) Do kraja prvog tranzicionog razdoblja Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija će
  - i. biti punopravan član Joint Aviation Authorities, nastojat će da implementira sve zrakoplovne propise iz oblasti sigurnosti letenja (*safety*) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - ii. primijeniti ECAC dokument 30 i nastojat će da implementira sve zrakoplovne propise iz oblasti sigurnosti (*security*) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - iii. primijeniti regulativu 3925/91 (o eliminiranju nadzora koje se mogu primijeniti na ručni i odvojeni prtljag), regulativu 2409/92 (o cijenama i stopama za zračne usluge), direktivu 94/56 (o istraživanju nezgoda), direktivu 96/67 (opsluživanje na zemlji), direktivu 2003/42 (o izvješću o događajima - *occurrence reporting*), direktivu 2000/79 (o radnom vremenu u civilnom zrakoplovstvu) i direktivu 2003/88 (o radnom vremenu) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - iv. razdvojiti pružaoca zračnih usluga od državnog regulatornog tijela, uspostaviti državno nadzorno tijelo za službe zračnog prometa, započeti reorganiziranje svog zračnog prostora u funkcionalni blok ili blokove, i primjenjivati fleksibilno korištenje zračnog prostora;
  - v. ratificirati Konvenciju o ujednačavanju određenih pravila za međunarodni prijevoz zrakom (Montrealska konvencija);
  - vi. napraviti dovoljno napretka u implementiranju pravila o državnoj pomoći i konkurenciji uključenih u sporazum spomenut u članku 14(1) glavnog Sporazuma ili u aneksu III ovog Sporazuma, koje god od ovo dvoje se može primijeniti.
- (2) Do kraja drugog prijelaznog razdoblja Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija primjenjivat će se ovaj Sporazum uključujući sve zakonske propise određene u aneksu I uz ovaj Sporazum.

Članak 3 Prijelazna rješenja

- (1) Uprkos odredbama članka 1(1) ovog Sporazuma,
  - (a) Tijekom prvog prijelaznog razdoblja:
    - i. Zrakoplovnim prijevoznicima iz Zajednice i zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna

prava između bilo koje točke u Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji i bilo koje točke u EZ državi članici;

- ii. Zrakoplovni prijevoznici iz Zajednice neće biti u većinskom vlasništvu niti stvarno nadzirani od strane Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije ili njenih državljana, a zrakoplovni prijevoznici licencirani od strane Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije neće biti u većinskom vlasništvu niti stvarno nadzirani od strane EZ država članica ili njihovih državljana.

(b) U toku drugog prijelaznog razdoblja:

- i. Zrakoplovnim prijevoznicima Zajednice i zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije bit će dozvoljeno da ostvaruju prometna prava data u stavku (1) (a) i.;
- ii. Zrakoplovnim prijevoznicima Zajednice će biti dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između točki u Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji i drugim udruženim strankama i bit će im dozvoljeno da prijelaze u bilo kojoj točki sa jednog zrakoplova na drugi pod uvjetom da je let dio usluge koja opslužuje točku u nekoj državi članici EZ.
- iii. Zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između točki u različitim državama članicama EZ i bit će im dozvoljeno da prijelaze u bilo kojoj točki sa jednog zrakoplova na drugi pod uvjetom da je let dio usluge koja opslužuje neku točku u Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji.

- (2) U smislu ovog članka, "zrakoplovni prijevoznik Zajednice" označava zrakoplovnog prijevoznika licenciranog od strane neke države članice EZ, Norveške ili Islanda.
- (3) Članci 7 i 8 ovog Sporazuma se neće primjenjivati do kraja drugog tranzicionog razdoblja, bez utjecaja na obvezu Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije i Zajednice da izdaju dozvole za rad sukladno sa dokumentima navedenim u aneksu I uz ovaj Sporazum, prijevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno pod nadzorom EZ države članice ili njihovih državljana i prijevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno pod nadzorom Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije i njenih državljana od kraja prvog tranzicionog razdoblja.

Članak 4

Primjena određenih propisa od strane Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije

Uprkos članku 2 ovog protokola, nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija će:

- i. u praksi primijeniti Konvenciju o ujednačavanju određenih pravila za međunarodni prijevoz zrakom (Montrealska konvencija));
- ii. osigurati da se zrakoplovni prijevoznici licencirani od strane Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije u praksi pridržavaju regulative 261/2004;
- iii. raskinuti ili uskladiti sa propisima Zajednice ugovor između vlade Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije i Macedonian Airlines (MAT).

Članak 5

Zrakoplovna sigurnost

- (1) Na početku prvog prijelaznog razdoblja Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija bit će uključena kao posmatrač u Europsku agenciju za sigurnost zračne plovidbe (EASA).
- (2) Na kraju drugog tranzicionog razdoblja zajednički komitet, uspostavljen sukladno članku 18 ovog Sporazuma, će precizno odrediti status i uvjete za učešće Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije u Europskoj agenciji za sigurnost zračne plovidbe.

- (3) Do kraja drugog tranzicionog razdoblja, ako se utvrde nedostaci u oblasti sigurnosti (*safety*) zračne plovidbe, Europska zajednica može zahtijevati da dozvola zračnog prijevoznika licenciranog od strane Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije da leti na rutama u, iz, ili unutar Europske zajednice bude predmet poglobite procjene u oblasti sigurnosti (*safety*) zračne plovidbe. Europska zajednica će ekspeditivno uraditi takvu procjenu da bi se izbjeglo prekomjerno odlaganje u ostvarivanju prometnih prava.

Članak 6 **Zrakoplovna bezbjednosti**

- (1) Prema aneksu I uz ovaj Sporazum, na početku drugog tranzicionog razdoblja povjerljivi dio propisa iz oblasti bezbjednosti (*security*) bit će dostupan odgovarajućem tijelu Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije.
- (2) Do kraja drugog tranzicionog razdoblja, ako se utvrde nedostaci u oblasti bezbjednosti (*security*), Europska zajednica može zahtijevati da dozvola zračnog prijevoznika licenciranog od strane Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije da leti na rutama u, iz, ili unutar Europske zajednice bude predmet poglobite procjene u oblasti bezbjednosti (*security*). Europska zajednica će ekspeditivno uraditi takvu procjenu da bi se izbjeglo prekomjerno odlaganje u ostvarivanju prometnih prava.

Protokol VI**Prijelazna rješenja između Europske zajednice i zemalja članica EZ, s jedne strane, i Srbije i Crne Gore, s druge strane****Članak 1
Prijelazno razdoblje**

- (1) Prvo prijelazno razdoblje će teći od stupanja na snagu ovog Sporazuma dok Srbija i Crna Gora ne ispuni sve uvjete određene u članku 2(1) ovog protokola što će potvrditi procjena izvršena od strane odgovarajućeg tijela Europske zajednice (EZ).
- (2) Drugo prijelazno razdoblje će teći od kraja prvog prijelaznog razdoblja dok od strane Srbije i Crne Gore ne budu ispunjeni svi uvjeti navedeni u članku 2(2) ovog protokola što će potvrditi procjena izvršena od strane odgovarajućeg tijela Europske zajednice (EZ)

**Članak 2
Uvjeti vezani za tranziciju**

- (1) Do kraja prvog tranzicionog razdoblja Srbija i Crna Gora će
  - i. biti punopravan član Joint Aviation Authorities, nastojat će da implementira sve zrakoplovne propise iz oblasti sigurnosti letenja (safety) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - ii. primijeniti ECAC dokument 30 i nastojat će da implementira sve zrakoplovne propise iz oblasti sigurnosti (security) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - iii. primijeniti regulativu 3925/91 (o eliminiranju nadzora koje se mogu primijeniti na ručni i odvojeni prtljag), regulativu 2409/92 (o cijenama i stopama za zračne usluge), direktivu 94/56 (o istraživanju nezgoda), direktivu 96/67 (opsluživanje na zemlji), regulativu 2027/97 (o odgovornosti prijevoznika u slučaju nezgode), direktivu 2003/42 (o izvještavanju o događajima - *occurrence reporting*), regulativu 261/2004 (o uskraćenom ukrcavanju), direktivu 2000/79 (o radnom vremenu u civilnom zrakoplovstvu) i direktivu 2003/88 (o radnom vremenu) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum,
  - iv. razdvojiti pružaoca zračnih usluga od državnog regulatornog tijela za Srbiju i Crnu Goru, uspostaviti nadzorno tijelo za službe zračnog prometa za Srbiju i Crnu Goru, započeti reorganiziranje zračnog prostora Srbije i Crne Gore u funkcionalni blok ili blokove, i primjenjivati fleksibilno korištenje zračnog prostora;
  - v. ratificirati Konvenciju o ujednačavanju određenih pravila za međunarodni prijevoz zrakom (Montrealska konvencija);
  - vi. napraviti dovoljno napretka u implementiranju pravila o državnoj pomoći i konkurenciji uključenih u sporazum spomenut u članku 14(1) glavnog Sporazuma ili u aneksu III uz ovaj Sporazum, koje god od ovo dvoje se može primjeniti.
- (2) Do kraja drugog prijelaznog razdoblja Srbija i Crna Gora će primjenjivati ovaj Sporazum uključujući sve zakonske propise određene u aneksu I uz ovaj.

**Članak 3
Prijelazna rješenja**

- (1) Uprkos odredbama članka 1(1) ovog Sporazuma,
  - (a) Tijekom prvog prijelaznog razdoblja:

- i. Zrakoplovnim prijevoznicima iz Zajednice i zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane Srbije i Crne Gore bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između bilo koje točke u Srbiji i Crnoj Gori i bilo koje točke u EZ državi članici.
  - ii. Zrakoplovni prijevoznici iz Zajednice neće biti u većinskom vlasništvu niti stvarno nadzirani od strane Srbije i Crne Gore ili njenih državljana, a zrakoplovni prijevoznici licencirani od strane Srbije i Crne Gore neće biti u većinskom vlasništvu niti stvarno nadzirani od strane EZ država članica ili njihovih državljana.
- (b) Tijekom drugog prijelaznog razdoblja:
- i. Zrakoplovnim prijevoznicima Zajednice i zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane Srbije i Crne Gore bit će dozvoljeno da ostvaruju prometna prava data u stavku (1) (a) i.;
  - ii. Zrakoplovnim prijevoznicima Zajednice bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između točki u Srbiji i Crnoj Gori i drugim udruženim strankama i bit će im dozvoljeno da prijelaze u bilo kojoj točki sa jednog zrakoplova na drugi pod uvjetom da je let dio usluge koja opslužuje točku u nekoj državi članici EZ.
  - iii. Zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane Srbije i Crne Gore bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između točki u različitim državama članicama EZ i bit će im dozvoljeno da prijelaze u bilo kojoj točki sa jednog zrakoplova na drugi pod uvjetom da je let dio usluge koja opslužuje neku točku u Srbiji i Crnoj Gori.
- (2) U smislu ovog člana, "zrakoplovni prijevoznik Zajednice" označava zrakoplovnog prijevoznika licenciranog od strane neke države članice EZ, Norveške ili Islanda.
- (3) Članci 7 i 8 ovog Sporazuma se neće primjenjivati do kraja drugog tranzicionog razdoblja, bez utjecaja na obvezu Srbije i Crne Gore i Zajednice da izdaju dozvole za rad sukladno dokumentima navedenim u aneksu I uz ovaj Sporazum, prijevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno pod nadzorom EZ države članice ili njihovih državljana i prijevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno pod nadzorom Srbije i Crne Gore i njenih državljana od kraja prvog tranzicionog razdoblja.

Članak 4 **Zrakoplovna sigurnost**

- (1) Na početku prvog prijelaznog razdoblja Srbija i Crna Gora bit će uključena kao posmatrač u Europsku agenciju za sigurnost zračne plovidbe (EASA).
- (2) Na kraju drugog tranzicionog razdoblja zajednički komitet, uspostavljen sukladno članku 18 ovog Sporazuma, će precizno odrediti status i uvjete za učešće Srbije i Crne Gore u Europskoj agenciji za sigurnost zračne plovidbe.
- (3) Do kraja drugog tranzicionog razdoblja, ako se utvrde nedostaci u oblasti sigurnosti (*safety*) zračne plovidbe, Europska zajednica može zahtijevati da dozvola zračnog prijevoznika licenciranog od strane Srbije i Crne Gore da leti na rutama u, iz, ili unutar Europske zajednice bude predmet poglobite procjene u oblasti sigurnosti (*safety*) zračne plovidbe. Europska zajednica će ekspeditivno uraditi takvu procjenu da bi se izbjeglo prekomjerno odlaganje u ostvarivanju prometnih prava.

Članak 5 **Zrakoplovna bezbjednost**

- (1) Prema aneksu I uz ovaj Sporazum, na početku drugog tranzicionog razdoblja povjerljivi dio propisa iz oblasti bezbjednosti (*security*) bit će dostupan odgovarajućem tijelu Srbije i Crne Gore.
- (2) Do kraja drugog tranzicionog razdoblja, ako se utvrde nedostaci u oblasti bezbjednosti (*security*), Europska zajednica može zahtijevati da dozvola zračnog prijevoznika licenciranog od strane Srbije i Crne Gore da leti na rutama u, iz, ili unutar Europske zajednice bude predmet poglobite procjene u oblasti

bezbijednosti (*security*). Europska zajednica će ekspeditivno uraditi takvu procjenu da bi se izbjeglo prekomjerno odlaganje u ostvarivanju prometnih prava.

Protokol VII

Prijelazna rješenja između Europske zajednice i zemalja članica EZ, s jedne strane, i Rumunije, s druge strane

Članak 1 Prijelazni period

- (1) Prijelazno razdoblje će trajati od stupanja na snagu ovog Sporazuma dok Rumunija ne ispuni sve uvjete određene u članku 2 ovog protokola što će potvrditi procjena izvršena od strane odgovarajućeg tijela Europske zajednice (EZ).
- (2) Spominjanje "drugog tranzicionog razdoblja" u ovom Sporazumu ili njegovim aneksima će u slučaju Rumunije označavati prijelazno razdoblje iz stavka 1 ovog članka.

Članak 2 Uvjeti vezani za tranziciju

Do kraja prijelaznog razdoblja Rumunija će primijeniti ovaj Sporazum, uključujući sve propise date u aneksu I uz ovaj Sporazum.

Članak 3 Prijelazna rješenja

- (1) Uprkos odredbama članka 1(1) ovog Sporazuma,
Tijekom prijelaznog perioda:
  - i. Zrakoplovnim prijevoznicima iz Zajednice i zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane Rumunije bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između bilo koje točke u Rumuniji i bilo koje točke u EZ državi članici;
  - ii. Zrakoplovnim prijevoznicima Zajednice bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između točki u Rumuniji i drugim udruženim strankama i bit će im dozvoljeno da prijelaze u bilo kojoj točki sa jednog zrakoplova na drugi pod uvjetom da je let dio usluge koja opslužuje točku u nekoj državi članici EZ.
  - iii. Zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane Rumunije bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između točki u različitim državama članicama EZ i bit će im dozvoljeno da prijelaze u bilo kojoj točki sa jednog zrakoplova na drugi pod uvjetom da je let dio usluge koja opslužuje neku točku u Rumuniji.
- (2) U smislu ovog članka, "zrakoplovni prijevoznik Zajednice" označava zrakoplovni prijevoznik licenciranog od strane neke države članice EZ, Norveške ili Islanda.
- (3) Članci 7 i 8 ovog Sporazuma se neće primjenjivati do kraja tranzicionog razdoblja, bez utjecaja na obvezu Rumunije i Zajednice da izdaju dozvole za rad sukladno dokumentima navedenim u aneksu I uz ovaj Sporazum, prijevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno pod nadzorom EZ države članice ili njihovih državljana i prijevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno pod nadzorom Rumunije i njenih državljana od početka tranzicionog razdoblja.

Članak 4
Zrakoplovna sigurnost

- (1) Na kraju prijelaznog razdoblja zajednički komitet, uspostavljen sukladno članku 18 ovog Sporazuma, će precizno odrediti status i uvjete za učešće Rumunije u Europskoj agenciji za sigurnost zračne plovidbe.
- (3) Do kraja tranzicionog razdoblja, ako se utvrde nedostaci u oblasti sigurnosti (*safety*) zračne plovidbe, Europska zajednica može zahtijevati da dozvola zračnog prijevoznika licenciranog od strane Rumunije da leti na rutama u, iz, ili unutar Europske zajednice bude predmet poglavite procjene u oblasti sigurnosti (*safety*) zračne plovidbe. Europska zajednica će ekspeditivno uraditi takvu procjenu da bi se izbjeglo prekomjerno odlaganje u ostvarivanju prometnih prava.

Članak 5
Zrakoplovna bezbjednost

Do kraja tranzicionog razdoblja, ako se utvrde nedostaci u oblasti bezbjednosti (*security*), Europska zajednica može zahtijevati da dozvola zračnog prijevoznika licenciranog od strane Rumunije da leti na rutama u, iz, ili unutar Europske zajednice bude predmet poglavite procjene u oblasti bezbjednosti (*security*). Europska zajednica će ekspeditivno uraditi takvu procjenu da bi se izbjeglo prekomjerno odlaganje u ostvarivanju prometnih prava.

Članak 6
Stupanje na snagu

Za Rumuniju, ECAA sporazum će stupiti na snagu poslije njegovog ratificiranja, sukladno rumunskim zakonskim odredbama. Datum stupanja na snagu bit će ustanovljen sukladno stavcima (1) i (2) članka 29.

Protokol VIII

Prijelazna rješenja između Europske zajednice i zemalja članica EZ, s jedne strane, i Privremene administracije Ujedinjenih naroda na Kosovu, s druge strane

Članak 1 Mjerodavnosti UNMIKa

Odredbe ovog Protokola ne utječu na mjerodavnosti Privremene administracije Ujedinjenih naroda na Kosovu, u daljnjem tekstu "UNMIK", koje proizilaze iz rezolucije Vijeća sigurnosti UN 1244 of 10. lipnja 1999.

Članak 2 Prijelazno razdoblje

- (1) Prvo prijelazno razdoblje će teći od stupanja na snagu ovog Sporazuma dok UNMIK ne ispuni sve uvjete određene u članku 3(1) ovog protokola što će potvrditi procjena izvršena od strane odgovarajućeg tijela Europske zajednice (EZ).
- (2) Drugo prijelazno razdoblje će teći od kraja prvog prijelaznog razdoblja dok od strane UNMIKa ne budu ispunjeni svi uvjeti navedeni u članku 3(2) ovog protokola što će potvrditi procjena izvršena od strane odgovarajućeg tijela Europske zajednice (EZ).

Članak 3 Uvjeti vezani za tranziciju

- (1) Do kraja prvog tranzicionog razdoblja UNMIK će
  - i. primijeniti, bez utjecaja na svoj specijalni status po međunarodnom pravu, zajedničke zrakoplovne zahtjeve (JARs) koje je usvojila Joint Aviation Authorities i potvrditi će se da implementira sve propise iz oblasti sigurnosti letenja (*safety*) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - ii. primijeniti ECAC dokument 30 i nastojati će da implementira sve zrakoplovne propise iz oblasti sigurnosti (*security*) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - iii. primijeniti regulativu 3925/91 (o eliminiranju nadzora koje se mogu primijeniti na ručni i odvojeni prtljag), regulativu 2409/92 (o cijenama i stopama za zračne usluge), direktivu 94/56 (o istraživanju nezgoda), direktivu 96/67 (opsluživanje na zemlji), regulativu 2027/97 (o odgovornosti prijevoznika u slučaju nezgode), direktivu 2003/42 (o izvještavanju o događajima - *occurrence reporting*), regulativu 261/2004 (o uskraćenom ukrcavanju), direktivu 2000/79 (o radnom vremenu u civilnom zrakoplovstvu) i direktivu 2003/88 (o radnom vremenu) kao što je određeno u aneksu I uz ovaj Sporazum;
  - iv. razdvojiti pružaoca zračnih usluga od regulatornog tijela, uspostaviti ili odrediti nadzorno tijelo za službe zračnog prometa;
  - v. u praksi primijeniti Konvenciju o ujednačavanju određenih pravila za međunarodni prijevoz zrakom (Montrealska konvencija);
  - vi. napraviti dovoljno napretka u implementiranju pravila o državnoj pomoći i konkurenciji uključenih u sporazum spomenut u članku 14(1) ovog Sporazuma ili u aneksu III uz ovaj Sporazum, koje god od ovo dvoje se može primijeniti.
- (2) Do kraja drugog prijelaznog razdoblja UNMIK će primjenjivati ovaj Sporazum uključujući sve zakonske propise određene u aneksu I uz ovaj Sporazum.

Članak 4 **Prijelazna rješenja**

- (1) Uprkos odredbama članka 1(1) ovog Sporazuma,
  - (a) Tijekom prvog prijelaznog razdoblja:
    - i. Zrakoplovnim prijevoznicima iz Zajednice i zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane UNMIKa bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između bilo koje tačke na Kosovu i bilo koje tačke u EZ državi članici;
    - ii. Zrakoplovni prijevoznici iz Zajednice neće biti u većinskom vlasništvu niti stvarno nadzirani od strane UNMIKa ili njenih državljana, a zrakoplovni prijevoznici licencirani od strane UNMIKa neće biti u većinskom vlasništvu niti stvarno nadzirani od strane EZ država članica ili njihovih državljana.
  - (b) Tijekom drugog prijelaznog razdoblja:
    - i. Zrakoplovnim prijevoznicima Zajednice i zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane UNMIKa bit će dozvoljeno da ostvaruju prometna prava data u stavku (1) (a) i.;
    - ii. Zrakoplovnim prijevoznicima Zajednice bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između točki na Kosovu i drugim udruženim strankama i bit će im dozvoljeno da prijelaze u bilo kojoj točki sa jednog zrakoplova na drugi pod uvjetom da je let dio usluge koja opslužuje točku u nekoj državi članici EZ.
    - iii. Zrakoplovnim prijevoznicima licenciranim od strane UNMIKa bit će dozvoljeno da ostvaruju neograničena prometna prava između tački u različitim državama članicama EZ i bit će im dozvoljeno da prijelaze u bilo kojoj točki sa jednog zrakoplova na drugi pod uvjetom da je let dio usluge koja opslužuje neku točku na Kosovu.
- (2) U smislu ovog člana, "zrakoplovni prijevoznik Zajednice" označava zrakoplovnog prijevoznika licenciranog od strane neke države članice EZ, Norveške ili Islanda.
- (3) Članci 7 i 8 ovog Sporazuma se neće primjenjivati do kraja drugog tranzicionog razdoblja, bez utjecaja na obvezu UNMIKa i Zajednice da izdaju dozvole za rad sukladno dokumentima navedenim u aneksu I uz ovaj Sporazum, prijevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno pod nadzorom EZ države članice ili njihovih državljana i prijevoznicima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno pod nadzorom UNMIKa ili stanovnika Kosova od kraja prvog tranzicionog razdoblja.

Članak 5

Medjunarodne konvencije i sporazumi

Kada propisi dati u aneksu I uz ovaj Sporazum nameću obvezu potpisivanja medjunarodnih konvencija ili sporazuma, u obzir će se uzimati specijalni status UNMIKa po medjunarodnom pravu.

Članak 6

Zrakoplovna sigurnost

- (1) Na početku prvog prijelaznog razdoblja UNMIK će biti uključena kao posmatrač u Europsku agenciju za sigurnost zračne plovidbe (EASA).
- (2) Na kraju drugog tranzicionog razdoblja zajednički komitet, uspostavljen sukladno članku 18 ovog Sporazuma, će precizno odrediti status i uvjete za učešće UNMIKa u Europskoj agenciji za sigurnost zračne plovidbe.
- (3) Do kraja drugog tranzicionog razdoblja, ako se utvrde nedostaci u oblasti sigurnosti (*safety*) zračne plovidbe, Europska zajednica može zahtijevati da dozvola zračnog prijevoznika licenciranog od strane UNMIKa da leti na rutama u, iz, ili unutar Europske zajednice bude predmet poglavite procjene u oblasti

sigurnosti (*safety*) zračne plovidbe. Evropska zajednica će ekspeditivno uraditi takvu procjenu da bi se izbjeglo prekomjerno odlaganje u ostvarivanju prometnih prava.

Članak 7
Zrakoplovna bezbjednost

- (1) Prema aneksu I uz ovaj Sporazum, na početku drugog tranzicionog razdoblja povjerljivi dio propisa iz oblasti bezbjednosti (*security*) bit će dostupan odgovarajućem tijelu UNMIKa.
- (2) Do kraja drugog tranzicionog razdoblja, ako se utvrde nedostaci u oblasti bezbjednosti (*security*), Evropska zajednica može zahtijevati da dozvola zračnog prijevoznika licenciranog od strane UNMIKa da leti na rutama u, iz, ili unutar Europske zajednice bude predmet poglavitih procjena u oblasti bezbjednosti (*security*). Evropska zajednica će ekspeditivno uraditi takvu procjenu da bi se izbjeglo prekomjerno odlaganje u ostvarivanju prometnih prava.